

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Qızılca artıq Bakıda da
sürətlə yayılır,
daha bir
virus isə...
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 28 noyabr 2023-cü il Çərşənbə axşamı № 213 (8349) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bakıda mühüm hərbi plan imzalandı - nazirlər görüşdü və ...

Türkiyə ilə hərbi təlimlərimiz intensivləşəcək; Azərbaycan və Gürcüstan müdafiə nazirlikləri arasında 2024-cü il üçün ikitarəfli hərbi əməkdaşlığa dair sənəd təsdiqləndi

yazısı səh.3-də

Rusiyadan Qərbin Qarabağ planları barədə iddia

yazısı səh.6-də

Hərbçilərin pensiya yaşı və qulluq əlavəsi faizi artırılır

yazısı səh.4-də

Sahil Babayev evdə oturub sosial yardım almaq anlayışına qarşıdır

yazısı səh.2-də

Qərb Paşinyana "Nobel" Sülh Mükafatı vəd edib? - Bakı bu komfortu ona yaşatmaz...

yazısı səh.11-də

Azərbaycana qarşı böyük təxribat: bu həftə, İrəvanda... - Rusiya hərəkətə keçir?

yazısı səh.8-də

Azərbaycan üzərindən uçan təyyarələrə yanlış GPS-lər göndərilir? - iddiaya reaksiyalar

yazısı səh.5-də

Moskvada Rusiya-Azərbaycan Ekspert Şurasının dördüncü iclası keçirildi

yazısı səh.12-də

Səfirliyimizə hücumdan 10 ay ötdü - terrorçu haqda hökm niyə gecikir?

yazısı səh.7-də

Məktəblərdən gələn xoşagəlməz xəbərlər - nə baş verir?

yazısı səh.13-də

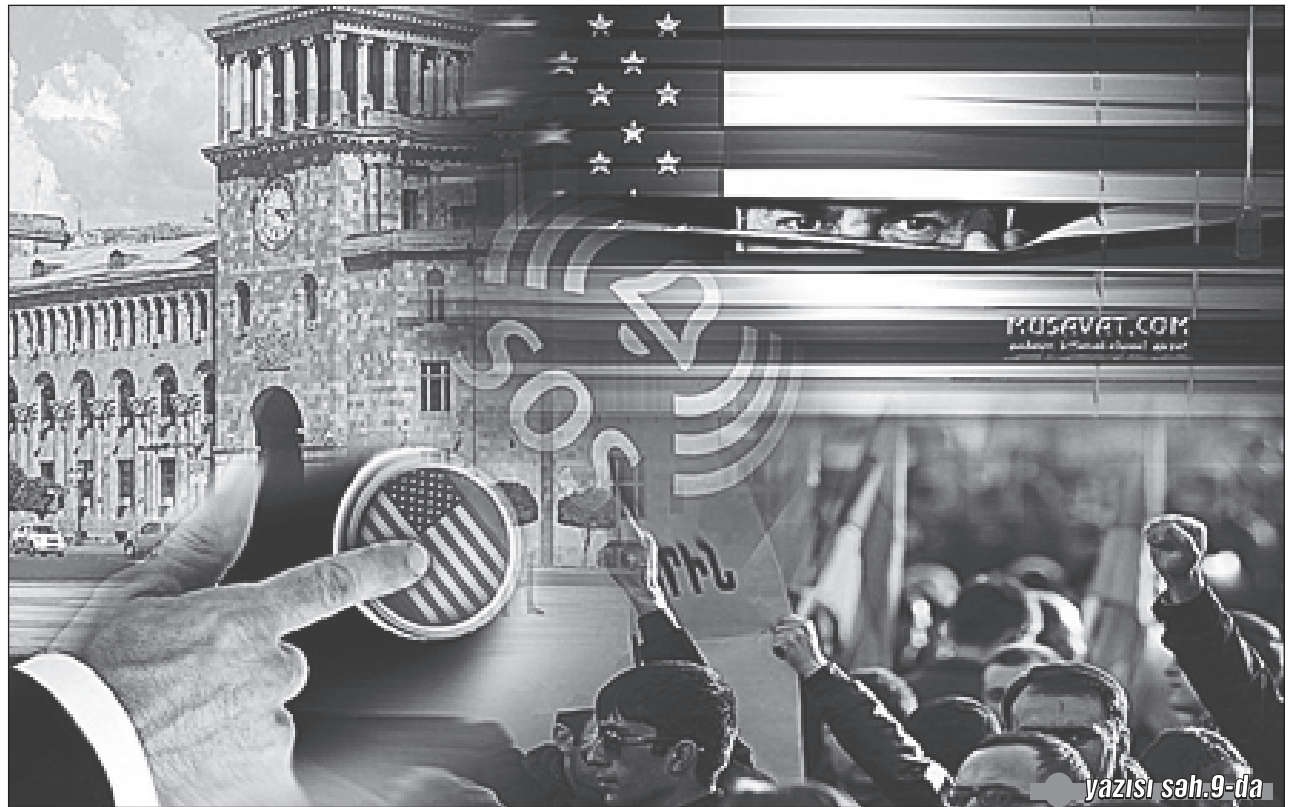
Rüşvətə görə həbs edilən 4 vəzifəli şəxs ev dustaqlığına buraxıldı

yazısı səh.14-də

ERMƏNİSTAN YENƏ MÜHARİBƏ HAVASINA GİRİR -

QƏRB QAFQAZDA İSRAİL-FƏLƏSTİN "TƏCRÜBƏSİ" NƏ CAN ATIR...

Ermənistan rəhbərliyi havadarlarının fitvasına uyub, gərginliyi tətikləyir; qeyri-konstruktivlik Paşinyanın ölkəsinə baha başa gələ bilər; İrəvan üçün şok: "Azərbaycan öz konstitusiyasına uyğun olaraq AXC-nin varisi kimi çıxış edə bilər"

yazısı səh.9-də

Ölkədə milyonlarla insanı narahat edən mülk problemi - yeni təcrübə

Gürcüstan əmlak amnistiyasına gedir, 1 milyon ev sənədləşəcək; Azərbaycanda da sərəncam və müvafiq komissiya var, məsələnin real həlli isə...

yazısı səh.10-də

Bahruz Məhərrəmov:
"Biz Ermənistanla Ərəbistan arasında münasibətlər qurulmasının əleyhinə deyilik"

yazısı səh.12-də

Ramil Məmmədli:
"Beynəlxalq təşkilatlar minaların təmizlənməsinə lazımi dəstək vermirlər"

yazısı səh.7-də

Yaşar Güler:
"Qarabağ əbədiyyətə qədər Azərbaycanın ərazisi olaraq qalacaq"

yazısı səh.2-də

Yaşar Güler: “Qarabağ əbədiyyətə qədər Azərbaycanın ərazisi olaraq qalacaq”

“Qarabağ əbədiyyətə qədər Azərbaycanın ərazisi olaraq qalacaq”.

APA xəbər verir ki, bu barədə Bakıda səfərdə olan Türkiyə milli müdafiə naziri Yaşar Güler azərbaycanlı həmkarı general-polkovnik Zakir Həsənovla görüşü zamanı bildirib.

Yaşar Güler Zakir Həsənovu Azərbaycanın 8 Noyabr - Zəfər Günü münasibətilə bir daha təbrik edərək, Qarabağın azadlığı uğrunda 44 gün qəhrəmancasına döyüşmüş şəhid və qaziləri rəhmətlə yad etdiyini vurğulayıb.

Asiya Parlament Assambleyası

Azərbaycan Asiya Parlament Assambleyasına sədrlik edəcək

Türkiyənin Antalya şəhərində Asiya Parlament Assambleyasının İcraedici Şurasının iclası keçirilib.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə APA-ya verilən xəbərə görə, iclasda 20 dövlətin parlament nümayəndə heyəti təmsil olunub.

Tədbirdə Azərbaycan Asiya Parlament Assambleyasının 2024-2025-ci illər üzrə sədri seçilib.

Nazir: “Mövcud pensiya yaşını məqbul hesab edirik”

Bu gün Azərbaycanda pensiya yaşı kişilər üçün 65, qadınlar üçün 63,5 ildir.

APA xəbər verir ki, bunu parlamentin Əmək və sosial siyasət komitəsinin noyabrın 27-də keçirilən iclasında əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Sahil Babayev deyib.

Nazir bildirib ki, bir insanın orta hesabla 12 il pensiya alması nəzərdə tutulur: “Amma bu gün bizim orta müddətimiz 14 ildir. Bu da deməyə əsas verir ki, biz humanist yanaşma tətbiq edirik. Yəni 12 il deyil, 2 il də artıq - 14 il pensiya alırlar. Pensiya yaşının azaldılması, beləliklə də pensiya alınması müddətinin daha da artırılması pensiya fondunun kəsrinin yaranmasına, bunun üçün əlavə vəsaitlərin cəlb olunmasına, dayanıqlığa müəyyən təhlükə yarada bilər. Eyni zamanda əlilliyi olan insanların pensiya çıxmasında yaş tələbi yoxdur. Ailə başçısını itirməyə görə pensiya alınmasında da yaş məhdudiyyəti müəyyən olunmayıb. Yəni bu gün real pensiya yaşımız 65 və 63,5 ildən 2 il azdır. Beləliklə, normativ yaşla real yaş müqayisə etsək, 2 il fərq var. Pensiya yaşının dəyişdirilməsi, azaldılması mümkündürmü? Əlbəttə, mümkün olmayan heç nə yoxdur. Amma bu zaman 25 illik staj tələbi 30-35-40 ilə qaldırılmalıdır, yaxud 25 % aylıq sosial sığorta ödənişi 30-35%-ə qaldırılmalıdır. Bu, müəyyən ölkələrdə tətbiq də edilir. Mövcud şərtlər daxilində yenidən pensiya yaşının azaldılması, sadəcə, pensiya hesablamalarının daha da pisləşməsinə səbəb olacaq. Bizim əksinə, müdafiə etdiyimiz siyasət sosial sığortaya əsaslanan pensiya sisteminin inkişaf etdirilməsidir. Ona görə də mövcud pensiya yaşını məqbul hesab edirik”.

Uşağın anadan olmasına və dəfnə görə müavinətlər artırılacaq

“Sosial müavinətlər haqqında” Qanuna əsasən, vəfat etmiş şəxsin 18 yaşına çatmamış uşaqları, həyat yoldaşı, valideynləri ailə başçısını itirməyə görə sosial müavinət almaq hüququna malikdir. Burada hər hansı məhdudiyyət yoxdur.

APA xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin bu gün keçirilən iclasında əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Sahil Babayev deyib.

Nazir bildirib ki, bu müavinət ömürlük verilə bilməz:

“Burada məsələ ondan ibarətdir ki, ailə başçısına itirdiyinə görə müavinət məhz əmək qabiliyyəti olmayan insanlara verilir. 18 yaşına çatmamış insanlara da bu müavinət təqdim olunur. Həyat yoldaşına isə yalnız uşağın 8 yaşına qədər uşağa qulluq məqsədləri üçün bu müavinət təqdim olunur. Bu, qanunla tənzimlənən məsələdir”.

Nazir qeyd edib ki, bir çox hallarda rəhmətə gedən şəxsin varisi bir neçə

nəfər olur: “Ona görə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının arayışı tələb olunur”.

Nazir vurğulayıb ki, dəfn üçün birdəfəlik müavinətin məbləği artırılacaq: “Mərhələlərlə bu, artırılacaq. Həm uşağın anadan olmasına görə, həm də dəfnə görə müavinətlər son 4 ildə 5 dəfə artırılıb. Bu artım tendensiyası davam etdiriləcək. Hər sosial islahat paketində də bu məsələyə bir daha baxılacaq”.

Sahil Babayev evdə oturub sosial yardım almaq anlayışına qarşıdır

Ünvanlı sosial yardımla bağlı bizə çox suallar olur. Biz insanların işləməməsinə imkan verməməliyik.

APA xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin dünən keçirilən iclasında Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Naziri Sahil Babayev deyib.

Nazir qeyd edib ki, “evdə oturub, sosial yardım alım” anlayışına qarşıdır: “Ünvanlı sosial yardımın yaranmasının məqsədi də ayaqdır. Dövlət o prinsipləri rəhbər tutur ki, işləyən insanların qazancı kifayət etməyənə də dövlət o fərqi ödəsin”.

Qəzzada ölənlərin sayı 16 minə çatıb

Qəzzada ölənlərin sayı 16 minə çatıb.

APA TASS-a istinadən xəbər verir ki, bu barədə Fələstin Səhiyyə Nazirliyi məlumat yayıb. Yaralananların sayı 35 min olub.

Bəzi məhsulların Azərbaycana idxalı qadağan ediləcək

İstehsalçısı təsdiqlənməyən xarici qida məhsullarının Azərbaycana idxalı qadağan ediləcək.

Musavat.com Xəzər TV-yə istinadən bildirir ki, Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi bununla bağlı sahibkarlara xəbərdarlıq edib. Qurumdan bildirilib ki, bəzi qida və yemə məhsulları xüsusi risk qrupuna daxildir. Bu səbəbdən də onların ölkəyə idxalı zamanı təsdiq mütləqdir. Lakin məhsulları gətirən şirkətlərlə keçirilən görüşlər və defələrlə edilən xəbərdarlıqlara baxmayaraq, agentliyə bəzi ölkələrin istehsalçılarından təsdiqlə bağlı hələ də müraciətlər daxil olmayıb.

Qurumun mətbuat katibi İlkin Kərimov bildirib ki, qadağa gələn il yanvarın 1-dən qüvvəyə minəcək. O, sözügedən kateqoriyaya aid edilən məhsulları da açıqlayıb.

Sahibkarlar qanunvericiliyin tələbləri ilə Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin veb-saytı və sosial media səhifələrində tanış ola bilərlər. Sual yaranacağı təqdirdə də “1003-Çağrı Mərkəzi” ilə əlaqə saxlamaq mümkündür.

Lavrov: “ABŞ-ın QHT-ləri postsovet məkanında...”

Qeyri-hökumət təşkilatlarını (QHT) təsir aləti kimi istifadə edən ABŞ onları postsovet məkanında, xüsusən də Mərkəzi Asiyada fəal şəkildə bərkərar etməyə çalışır.

Musavat.com xarici agentliklərə istinadən xəbər verir ki, bu barədə Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov bu gün, noyabrın 27-də Primakov forumunda çıxışı zamanı bildirib.

Onun sözlərinə görə, Birləşmiş Ştatlar minlərlə qeyri-hökumət təşkilatı yaradıb ki, onlardan yüzlərləsi postsovet məkanında xüsusən Ermənistanda fəaliyyət göstərir.

Lavrovun bildirdiyinə əsasən, ABŞ onları digər Mərkəzi Asiya ölkələrinə də fəal şəkildə tanıtmaya çalışır. Rusiya XİN-in fikrincə, bu təşkilatları qeyri-hökumət adlandırmaq da çətindir.

“Bu fondlar ABŞ bürokratiyasının bir hissəsi olan Beynəlxalq İnkişaf Agentliyi vasitəsilə 90% maliyyələşir və büdcədən pul alırlar”, - deyir nazir vurğulayıb.

□ Musavat.com

Noyabrın 27-də Bakıda keçiriləcək Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə müdafiə nazirlərinin 10-cu üçtərəfli görüşündə iştirak etmək üçün Türkiyə Respublikasının Milli Müdafiə Naziri Yaşar Güler və Gürcüstan Respublikasının Müdafiə Naziri cənab Cuanşer Burçuladze ölkəmizə səfər ediblər.

Nazirlər üçtərəfli və ikitərəfli görüşlər keçiriblər.

İkitərəfli və üçtərəfli formatda keçirilən görüşlərdə birgə hərbi əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri və regional təhlükəsizliyə töhfə verəcək bir sıra məsələlər müzakirə olunub.

Zakir Həsənov ölkəmizdə səfərdə olan Türkiyənin milli müdafiə naziri Yaşar Gülerlə görüşdə Azərbaycanla Türkiyə arasında digər sahələrdə olduğu kimi, hərbi sahədə də əmək-

vələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycan-Türkiyə arasında müdafiə sahəsindəki mövcud əmək-

naqpərvərliyə görə təşəkkürünü bildirib, ölkələrimiz arasında qarşılıqlı inam, etimad və dəstəyə əsaslanan əməkdaşlığın bundan sonra da uğurla inkişaf etdiriləcəyinə əminliyi-

intensivliyinin artırılmasının vacibliyi, regionda və dünyada cərəyan edən hərbi-siyasi proseslər, bölgədə sabitliyin təmin edilməsi yolları, həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran

çox sahələrdə olduğu kimi, hərbi sahədə də əlaqələrimizin daha da güclənərək inkişaf etdiyini qeyd edib.

Ölkəmizə səfərindən məmnunluğunu ifadə edən

sında hərbi əməkdaşlığın inkişaf perspektivlərindən danışılıb, həmçinin birgə təlimlərin intensivliyinin artırılması barədə ətraflı fikir mübadiləsi aparılıb. Ölkələrin beynəlxalq səviyyədə qəbul olunmuş ərazi bütövlüyünün dəstəkləndiyi diqqətə çatdırılıb.

Sonra tərəflər regionda sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunması, hərbi, hərbi texniki, hərbi təhsil sahələrində əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri, eləcə də qarşılıqlı ma-

Bakıda mühüm hərbi plan imzalandı - nazirlər görüşdü və ...

Türkiyə ilə hərbi təlimlərimiz intensivləşəcək; Azərbaycan və Gürcüstan müdafiə nazirlikləri arasında 2024-cü il üçün ikitərəfli hərbi əməkdaşlığa dair sənəd təsdiqləndi

daşlığın, strateji müttəfiqliyin dostluq və qardaşlıq münasibətləri üzərində qurulduğunu bildirib.

Hər iki qardaş ölkənin müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olanların xatirəsi hörmət və ehtiramla anılıb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüv-

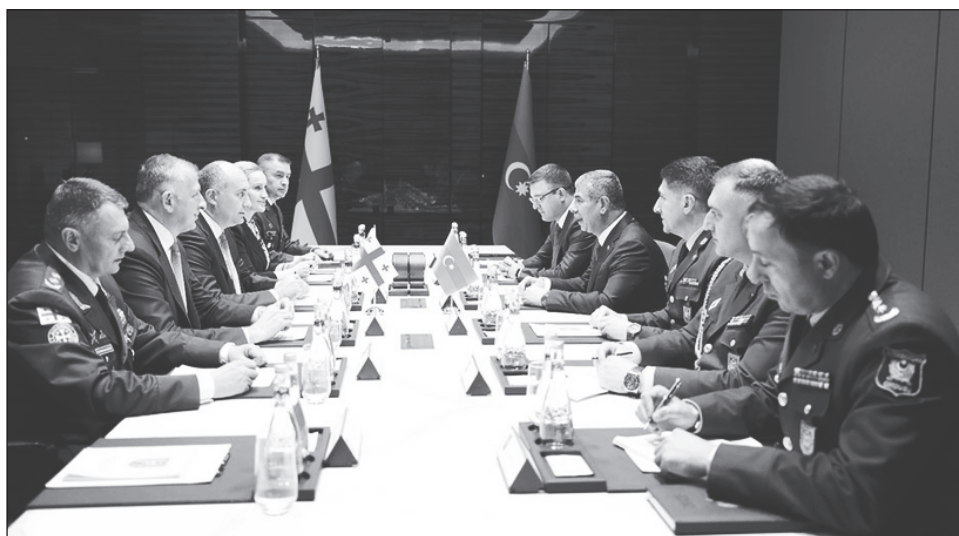
dəşliyi və perspektiv imkanlarını yüksək dəyərləndirdiyini xüsusi vurğulayan müdafiə naziri əlaqələrimizin daha da genişləndirilməsi baxımından bu cür görüşlərin zəruriliyini qeyd edib.

Qardaş ölkəyə səfərindən məmnunluğunu ifadə edən cənab Y.Güler göstərilən qo-

ni ifadə edib.

Azərbaycan-Türkiyə əlaqələrinin Şuşa Bəyannaməsinə əsasən müttəfiqlik münasibətlərinə söykəndiyi diqqətə çatdırılıb. Bu bəyannamənin ikitərəfli əlaqələrin inkişafında müstəsna rolu olduğu xüsusi vurğulanıb.

Görüşdə birgə təlimlərin

digər məsələlər barədə də ətraflı fikir mübadiləsi aparılıb.

Zakir Həsənov Gürcüstanın müdafiə naziri Cuanşer Burçuladze arasında ikitərəfli görüşdə Azərbaycanla Gürcüstan arasında əlaqələrin inkişafında dövlət başçılarının görüşlərinin mühüm rol oynadığını xüsusi vurğulayıb. Bir

cənab C.Burçuladze Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün bərpası ilə əlaqədar həmkarına təbriklərini çatdırıb.

Qarşılıqlı səfərlərin, bu cür görüşlərin ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın yüksək səviyyəsinin bariz nümunəsi olduğunu bildirib.

Görüşdə ölkələrimiz ara-

raq doğuran digər məsələləri ətraflı müzakirə edib.

Görüşün sonunda Azərbaycan və Gürcüstan müdafiə nazirlikləri arasında 2024-cü il üçün ikitərəfli hərbi əməkdaşlıq planı imzalanıb.

Daha sonra nazirlər üçtərəfli görüşərək, müzakirələr aparıblar.

Qızılca artıq Bakıda da sürətlə yayılır, daha bir virus isə...

Orta məktəblərlə yanaşı, ali təhsil ocaqlarında da yoluxmalar var; **həkim Qoşqar İsmayilov:** "Peyvənd olunmurlar, xəstəliyi bağçalara, məktəblərə daşıyırlar"

Azərbaycanda qızılca virusu getdikcə daha da geniş ərazilərə yayılmaqdadır.

Artıq Bakıda da təhsil ocaqlarında qızılca virusu aşkarlanıb. Belə ki, Azərbaycan Texniki Universitetində ümumiyyətlə 8 tələbə qızılcaya yoluxub. Bu barədə mediaya universitetdən məlumat verilib. Bildirilib ki, həmin tələbələr izolyasiya olunublar. "Hazırda onların səhhəti normaldır. Virusun inkubasiya dövrü bitdikdən sonra dərslərinə davam edəcəklər. Qızılcaya qarşı uşaqlıq dövründə peyvənd olunmayan tələbələrə isə peyvənd olunmalarının vacibliyi bildirilib", - deyə qeyd edilib.

Eyni zamanda Kürdəmir-də 7 məktəbdə şagirdlər arasında qızılca yayılıb, 9 nəfər xəstəxanaya yerləşdirilib. Mərkəzi Aran Regional Təhsil İdarəsindən mediaya bildirilib ki, qızılca xəstəliyi ilə bağlı yoluxma halı Kürdəmir rayonun-

nun 1 nömrəli, Atakişili, Sor-Sor, Pirili, Ərəbqubalı, Şil-yan və Qarasaqqal kənd tam orta məktəblərinin şagirdləri arasında aşkarlanıb: "Məsələ ilə bağlı Kürdəmir Rayon Mərkəzi Xəstəxanasından verilən məlumata əsasən, 9 şagird hazırda stasionar şəraitdə müalicə alır, digər yoluxanların müalicəsi ambulator (ev şəraitində) şəraitdə davam etdirilir, vəziyyətləri stabildir.

Həmçinin təhsil müəssisələrində arasında kəskin yoluxma halı baş verdiyi təqdirdə müvafiq səhiyyə qurumu (Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzi) və aidiyyəti yerli təhsil idarəetmə orqanı (Mərkəzi Aran RTİ) tərəfindən müvafiq addımlar atılacaq. Hazırda kəskin yoluxma faktı olmadığı üçün həmin ümumi təhsil müəssisələrinin bağlanması ilə bağlı qərar qəbul edilməyib.

Mərkəzi Aran Regional Təhsil İdarəsi hazırda aidiyyə-

ti olaraq ümumi təhsil müəssisələrinə müvafiq tapşırıqlar verib, xəstəliyin simptomları aşkar olunan şagirdlərin dərhal xəstəxanaya müraciət etməsi, eyni zamanda qızılca əleyhinə peyvənd olunmaları tövsiyə olunub".

Yada salaq ki, ötən ay Şəki Şəhər İnteqrasiya təlimli internat tipli gimnaziyanın kütləvi yayılmış qızılca xəstəliyi səbəbindən fəaliyyəti müvəqqəti dayandırılmışdı. Daha sonra

Zaqatala Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına 2023-cü ilin oktyabrın 11-dən noyabrın 17-dək qızılca simptomları ilə 64 müraciət daxil olub.

Kürdəmir rayonunun 1 nömrəli, Atakişili, Sor-Sor, Pirili, Ərəbqubalı, Şil-yan və Qarasaqqal kənd tam orta məktəblərinin şagirdləri arasında qızılcaya yoluxma halı aşkarlanıb. Bundan əlavə, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin (ADPU) Cəlilabad Fili-

alının üç tələbəsində, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin (AzMİU) isə bir tələbəsində qızılca aşkar edilib.

Validəynlər isə bildirirlər ki, hətta qızılca peyvəndini etsələr belə uşaqları virusu ağır keçirirlər, bəs bu nə ilə əlaqədardır?

Bu arada, sosial şəbəkələrdə valideynlər övladlarının naməlum virusun olduğu ilə bağlı şikayətlərini də bildirirlər. Bildirilir ki, qusma ilə özünü göstərən xəstəliyi uşaqlar çox ağır keçirirlər. "Üç gündür ki, nə gecə, nə gündüzümüz. Əlamətləri isə rota virusdan tam fərqlidir. Nə ishal var, nə də qızdırma. Sadəcə, halsızlıq və durmadan qusma. Bir saatın içində demək olar ki, 15-20 dəfə qusma baş verir. Artıq vəziyyət o həddə çatır ki, ağızdan qan gəlməyə başlayır. Həkimin bildirdiyinə görə, ölkədə yeni yayılan virusdur və Fransa mənşəlidir. Uşaqlara diqqət edin", deyə valideyn bildirir.

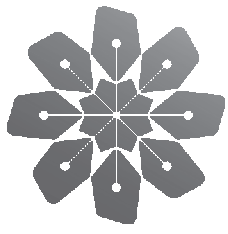
ATU-nun II Uşaq xəstəlikləri kafedrasının assistenti, Tədris Terapevtik Klinikanın Uşaq sağlamlığı və xəstəlikləri şöbəsinin müdiri Qoşqar İsmayilov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"ın bu və digər suallarını cavablandırılıb. O deyib ki, iki aydır uşaqlar arasında qızılca vi-

rusu geniş vüsət alıb: "Bunun ən başlıca səbəbi peyvəndlərin vaxtında vurulmasıdır. Peyvənd olunmurlar. Xəstəliyin bağçalarda, məktəblərdə yayılmasına səbəb olurlar. O ki qaldı uşaqlarda qusma, mədə-bağırsaq sistemi xəstəlikləri, bu da son dövrlər çoxalıb. Lakin mən təcrübəmdə qusma nəticəsində ağızdan qan gəlməsinə rast gəlməmişəm. Əksər uşaqlarda qusma, qarın ağrı, qarında güclü ağrılar, bağırsaqda güclü spazm müşahidə edilir ki, bu da altı aylıq uşaqdan tutmuş, daha böyük uşaqlarda da görünür. Bunun əsas səbəbi adenoviruslardır. Bəzən də bu qeyri-infeksiyon xəstəliklə bağlı olur. O ki qaldı tədris müəssisələrinin karantinə bağlanması məsələsinə, yoluxma hələ o səviyyədə artmayıb ki, bağçalar, məktəblər bağlansın".

Onu da nəzərə çatdırmaq ki, qızılca ilə bağlı Elm və Təhsil Nazirliyi yanında Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin tabeliyində fəaliyyət göstərən ümumi təhsil müəssisələrinin heç biri bağlanmayıb.

Onu da qeyd edək ki, yaxın günlərdə uşaqlar arasında hepatit A virusu da aşkarlanmışdı.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Azərbaycan Respublikasının dünya
birliyinə integrasiyası, region ölkələri
və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla
əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi**

Ötən həftə Bakıda, Heydər Əliyev Mərkəzində BMT-nin Mərkəzi Asiya Ölkələrinin İqtisadiyyatları üçün Xüsusi Proqramının - SPECA-nın iştirakçı ölkələrinin dövlət və hökumət başçıların Zirvə görüşü keçirildi. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Zirvə görüşündə bildirib ki, bu günlərdə BMT Baş Assambleyasında SPECA-nın 25 illiyi ilə əlaqədar qəbul edilmiş qətnaməni alqışlayırıq: "BMT-nin himayəsi altında SPECA Etimad Fondunun təsis olunmasını təqdirəlayiq addım hesab edirik. Azərbaycan bu fonda 3,5 milyon ABŞ dolları ayıracaq. SPECA həftəsi ərzində Bakıda təşkil olunan iqtisadi forum ölkələrimiz arasındakı biznes əlaqələrinin inkişafına töhfə verəcək".

Dövlətimizin başçısı bildirib ki, Azərbaycanı Mərkəzi Asiya ölkələri ilə çoxəsrlik tarixi və mədəni əlaqələr bağlayır. Azərbaycan və Mərkəzi Asiya strateji əhəmiyyəti artmaqda olan vahid tarixi-mədəni və geosiyasi məkandır. Azərbaycanın güclü iqtisadiyyatı müstəqil xarici siyasət kursu həyata keçirməyə imkan yaradır.

Ekspertlər hesab edir ki, BMT-nin Mərkəzi Asiya Ölkələrinin İqtisadiyyatları üçün Xüsusi Proqramının-SPECA-nın iştirakçı ölkələrinin dövlət və hökumət başçıların Bakıda Zirvə görüşünün keçirilməsi, ölkəmizin bir-birinin ardınca keçirilən mötəbər beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi etməsi onun artan nüfuzundan xəbər verir. SPECA-nın iştirakçı ölkələrinin dövlət və hökumət başçıların Bakıda Zirvə görüşünün keçirilməsinin həm iqtisadi, həm siyasi əhəmiyyət daşıyır.

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq

komitəsinin üzvü Aydın Hüseynov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycan dünyada yüksək nüfuzla malik ölkə olaraq böyük beynəlxalq təşkilatların mötəbər tədbirlərinin, zirvə görüşlərinin keçirildiyi ölkə kimi tanınır. **Mühüm beynəlxalq səviyyəli tədbirlərə məkan seçimində Azərbaycan, onun paytaxtı xüsusi seçilir:** "Bunun isə bir sıra səbəbləri var. Azərbaycan inkişaf edən ölkədir və burada keçirilən mötəbər tədbirlər, görüşlər ən yüksək səviyyədə reallaşdırılır. Azərbaycan cəlbədicidir, müstəqil siyasət yürüdür, investorlara açıqdır, Azərbaycanın Prezidenti dünyaya liderləri sırasında xüsusi nüfuzla malik lider olaraq qəbul edilir. Bakıda keçirilən beynəlxalq tədbirlər Azərbaycan həqiqətlərinin daha da çatdırılması, Azərbaycanın nüfuzunun, çəkisinin artması, dünya birliyi ilə əlaqələrinin daha da möhkəmlənməsinə ciddi təsir göstərir. Cənab Prezident il-

İnteqrasiya, əməkdaşlıq

YENİ ÜSAVAT
N 213 (8349) 28 noyabr 2023

Azərbaycan dünya üçün strateji əhəmiyyəti artmaqda olan platformadır

Deputat: "SPECA-nın iştirakçı ölkələrinin dövlət və hökumət başçıların Bakıda Zirvə görüşünün keçirilməsi həm iqtisadi, həm siyasi əhəmiyyət daşıyır"

ham Əliyev SPECA zirvə görüşündə çıxış etdi və mesajları bir daha aydın şəkildə verdi. Bu, həm iqtisadi, həm də siyasi müstəvidə yeni mərhələdir.

Azərbaycan özünün nəqliyyat infrastrukturuna milyardlarla ABŞ dolları həcmində sərmayə qoyub ki, bütün bunlar ölkəmizi Mərkəzi Asiya ölkələri üçün də uğurlu tranzit roluna oynayan ünvana çevirib. Azərbaycan Avrasiyanın Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizləri üzərində yerləşən nəqliyyat və logistika mərkəzlərindən birinə çevrilib. Azərbaycanda əlverişli investisiya mühiti yaradılıb. Son 20 ildə iqtisadiyyatına 310 milyard dollardan çox sərmayə qoyulan Azərbaycanla əməkdaşlıq

SPECA ölkələri üçün də önəm kəsb edir. Yatırılan investisiyanın 200 milyard dollarının qeyri-enerji sektorunun payına düşməsi də ciddi rəqəmdir və ölkəmizin cəlbədiciliyini artırır.

Bu mənada da zirvə görüşü Azərbaycan həqiqətlərinin çatdırılması baxımından önəmli oldu. SPECA Zirvə görüşünün Bakıda keçirilməsi Azərbaycanla Mərkəzi Asiya ölkələri arasında əməkdaşlığın hərtərəfli surətdə inkişafını növbəti dəfə göstərdi. Azərbaycanla region ölkələri arasında siyasi, iqtisadi, nəqliyyat və digər sahələrdə uğurlu əməkdaşlıq platforması yaradılıb. SPECA-nın üzvü olan dövlətlər sıx əməkdaşlıq nəticəsində uğurlu regional

model təqdim edirlər. Bu, həmçinin Azərbaycanın və Mərkəzi Asiya ölkələrinin vahid siyasi, iqtisadi və geosiyasi bir məkanı ifadə etmələrinin təzahürüdür. Əminliklə söyləyə bilərik ki, zirvə görüşü qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatmaqda öz töhfəsini verəcək. Azərbaycan Prezidentinin söylədiyi kimi, Azərbaycan və Mərkəzi Asiya strateji əhəmiyyəti artmaqda olan məkandır. Bu məkanın dünya üçün siyasi, iqtisadi strateji əhəmiyyəti sürətlə artır. Bizim bir yerdə olduğumuz, sıx əməkdaşlığımız, imkanlarımızı səfərbər etməyimiz bu məkanın əhəmiyyətini, nüfuzunu, təsir gücünü daha da artıracaq. Çünki regional əmək-

dəşliq global inkişafa təkan verir. Belə münasibət həm də təhlükəsizliyin təmin olunması üçün şərait yaradır. Azərbaycanla Mərkəzi Asiya ölkələrinin qədim tarixi mədəni, iqtisadi, etnik və başqa amillər bağlayır. Bunu Prezident İlham Əliyev təsadüfən söyləmədi. Həqiqətən də Mərkəzi Asiya ölkələri, xüsusilə buradakı türkdilli respublikalar Azərbaycanla tarixi köklərə, bağlara malikdir".

Qeyd edək ki, hazırda SPECA-ya üzv dövlətlər Azərbaycan, Əfqanıstan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tacikistan, Türkmənistan və Özbəkistandır. 26 mart 1998-ci ildə təsis olunan SPECA BMT-nin bu ölkələrə iqtisadi inkişafda yardım göstərilməsi, əməkdaşlıq, Avropa və Asiya iqtisadiyyatına integrasiya üzrə xüsusi proqramı qismində çıxış edir. SPECA regional əməkdaşlıq yolu ilə daha yaxşı əldə ediləcək dayanıqlı inkişaf məqsədlərinə (DİM) nail olmaq üçün subregional platforma təklif edir.

Hərbçilərin pensiya yaşı və qulluq əlavəsi faizi artırılır

Hərbi qulluqçuların pensiya təminatı ilə bağlı qanun layihəsi Milli Məclisə daxil olub.

Milli Məclisin Mətbuat vəictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsindən APA-ya verilən xəbərə görə, bugünlərdə "Hərbi qulluqçuların statusu haqqında", "Hərbi xidmətkeçmə haqqında" Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə", "Əmək pensiyaları haqqında" və "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının Qanun layihəsi Milli Məclisə daxil olub.

Qanun layihəsində bir sıra dəyişikliklərlə yanaşı, hazırlanmasına dövlət tərəfindən zaman və resurs sərf edilmiş hərbi qulluqçuların formalaşmış təcrübəsindən daha uzun müddət istifadə etmək məqsədilə hərbi qulluqçu kimi pensiyaya çıxmaq üçün minimum xidmətkeçmə tələbinin 20 təqvim ilindən 25 təq-

vim ilinə çatdırılması təklif olunur.

Qeyd olunan dəyişiklik hərbi qulluqçuların pensiya təminatında hər hansı azalmayı istisna etməklə, bir sıra qurumların hərbi qulluqçularının pensiya təminatında artımı nəzərdə tutur. Belə ki, minimum xidmət müddətinin artırılması ilə yanaşı, həmin dövrə görə qulluq əlavəsi faizinin də 50 faizdən 65 faizə qaldırılması təklif edilir. Qanun layihəsinin 2024-cü il yanvarın 1-dən qü-

vəyə minməsi nəzərdə tutulur.

Bundan başqa, layihəyə əsasən, 20 təqvim ili hərbi xidmət müddətini tamamlamasına ən çoxu 3 təqvim ili qalmış hərbi qulluqçulara, habelə qanun layihəsi qüvvəyə mindiyi tarixədək 20 təqvim ili və daha çox hərbi xidmət etmiş hərbi qulluqçular 25 təqvim ili hərbi xidmət müddətini tamamlayanadək hərbi xidmətdən buraxıldıqda, onlara da "Əmək pensiyaları haqqında"

Azərbaycan Respublikası Qanununun 2024-cü il yanvarın 1-dək qüvvədə olan normaları tətbiq ediləcək. Bu normalar hərbi qulluqçuların qazanılmış hüquqlarından istifadəsinə hərtərəfli imkan verəcək.

Yuxarıda qeyd olunanlarla yanaşı, qanun layihəsində hərbi qulluqçuların təhsil almaq hüququnun həyata keçirilməsi ilə bağlı və başqa dəyişikliklər də əks olunub.

BTC ilə Türkiyə ərazisindən nəql edilən neftin həcmi 3% artıb

Bu ilin yanvar-oktyabr aylarında Türkiyə ərazisi ilə Bakı-Tiflis-Ceyhan (BTC) kəməri vasitəsilə 190 705 min barel neft nəql edilib ki, bu da illik müqayisədə 3% çoxdur.

Bu barədə "APA-Economics" Türkiyənin borularla nəql etmə operatoru olan "BOTAS" şirkətinə istinadən xəbər verir. Məlumatla görə, ötən ilin müvafiq dövründə BTC vasitəsilə Türkiyə ərazisi ilə 185 128 min barel neft nəql edilib.

Qeyd edək ki, 2022-ci ildə Türkiyə ərazisi ilə BTC kəməri vasitəsilə 225 445 min barel neft nəql edilib ki, bu da illik müqayisədə 12,64% çoxdur.

Xatırladaq ki, BTC kəməri ilə Azərbaycanın "Azəri-Çıraq-Günəşli" yataqlarından hasil edilən neft idxal edilir. Bundan başqa, kəməri vasitəsilə digər istehsalçıların nefti də Türkiyə ərazisinə göndərilir.

Hindistanın Mülki Aviasiya Baş İdarəsi (DGCA) noyabrın 24-də ABŞ Federal Aviasiya Administrasiyasının tövsiyələri əsasında yerli aviaşirkətlərə yanlış GPS siqnallarının aşkar edilməsi və onlarla mübarizə üzrə ətraflı təlimatlar verib. Məsələ ondadır ki, ABŞ-ın Aeronavtika və Radiotexnika Komissiya müəyyən edib ki, Azərbaycan, İraq və İran üzərindən hava dəhlizi ilə uçan təyyarələrə saxta GPS siqnalları ötürülür. Bu isə təyyarənin GPS qəbuledicilərinin səhv koordinatları və vaxtları qeyd etməsinə gətirib çıxara bilər ki, nəticədə uçuş təhlükəsizliyi üçün ciddi risk yaradır (Haqqın.az).

Sentyabrın 27-də ABŞ Federal Aviasiya Administrasiyası (FAA) "İraq/Azərbaycan GPS siqnallarının pozulması və siqnalın dəyişdirilməsi təhlükəsizliyə təhdid yaradır" adlı hesabat yayıb. Hesabatda İraq və Azərbaycanda müxtəlif mülki hava daşıyıcıları uçuş təhlükəsizliyini təhdid edən GPS saxtakarlığının qeydə alındığını bildirir. FAA qeyd edir ki, oxşar məlumatlar İraqın mülki aviaşıyıcılarından da gəlir.

FAA əlavə etdi ki, bu, "situasiya haqqında məlumatlılığın itirilməsi və pilotlar və regional hava nəqliyyatı dispetçerləri üçün artan iş yükü ilə bağlı problemlər yaradır ki, bu da potensial qəzalara və/yaxud insan itkisinə səbəb ola bilər".

Bunun ardınca FAA yanlış GPS siqnallarının aşkarlanması və qarşısının alınması ilə bağlı ABŞ aviaşirkətlərinə tövsiyə verib. Bu tövsiyələri nəzərə alaraq, Hindistanın Mülki Aviasiya İdarəsi noyabrın 4-də xüsusi komitə yaradıb və aparıcı global ekspertlərlə müzakirələr aparıb.

Uçuş məlumatlarını toplayan kraudsorsinq veb-saytı olan Ops Group, sentyabrın 25-dən bəri saxta GPS siqnallarının səbəb olduğu təyyarə naviqasiya cihazlarının pozulması ilə bağlı 20 hadisənin olduğunu bildirdi. Bu barədə ondan çox kommersiya, hərbi və biznes laynerinin ekipajları mə-

lumat verib. Belə hadisələrdən birində GPS siqnalının saxtalaşdırılması səmşin təyyarəsinin İran hava məkanına icazəsiz daxil olmasına səbəb olub. Başqa bir halda, təyyarə uçuşun idarə edilməsi operatorlarından təyinat Dohaya birbaşa uçuşa nəzarət tələb etməli idi. Üstəlik, xəbər verildiyi kimi, belə hadisələrin əksəriyyəti İranın hava məkanında qeydə alınıb. Lakin bir neçə gün əvvəl İraqda Ərbil və Türkiyədə Ankara yaxınlığındakı təyyarələrə GPS saxtakarlığının göndərildiyi qeyd edilib.

Hindistanın Mülki Aviasiya Administrasiyası Yaxın Şərqi bəzi hissələri üzərində uçan təyyarələrin yanlış GPS siqnalları aldığı barədə xəbərdarlıq edib. Bu baxımdan, Azərbaycan və Şimali İraq üzərindən keçən güclü tıxacı hava dəhlizi xüsusi narahatlıq doğurur. Həqiqi peyk zəng işarəsinin manipulyasiya edilmiş siqnalla dəyişdirilməsini nəzərdə tutan GPS siqnalının saxtalaşdırılması mülki səmşin uçuşlarına hücum etmək üçün istifadə edilib. GPS müdaxiləsi daha çox yayılmış və aşkarlanması asan olsa da, saxtakarlıq dərhal görünmür və təyyarəni nələrdə tutulan kursdan kənara ata bilər. Bununla əlaqədar olaraq, pilotlara saxta olduğunu bildirdi. Bu barədə ondan çox kommersiya, hərbi və biznes laynerinin ekipajları mə-

Azərbaycan üzərindən uçan təyyarələrə yanlış GPS-lər göndərilir? - iddiaya reaksiyalar

Ramil Məmmədli: "Ölkəmizlə bağlı yayılan bu məlumat həm qərəzli ola bilər, həm də həqiqətdəyigün"

Arzu Nağıyev: "İstər İraqın şimalı, istərsə də Azərbaycanla bağlı belə bir məlumatın məhz Hindistan tərəfindən yayılması texniki məsələdir"

Xatırladaq ki, bu ilin yay aylarından başlayaraq Ermənistanın qanunsuz silahlı birləşmələri tərəfindən radioelektron döyüş sistemlərinin işə salınması nəticəsində Qarabağ üzərində Azərbaycanın hava məkanında təyyarələrin GPS siqnallarının pozulması halları qeydə alınıb. Separatçıların bu radioelektron döyüş sistemləri Azərbaycanın sentyabr ayında Qarabağda xüsusi antiterror tədbirləri həyata keçirməsindən sonra aşkarlanıb.

Daha bir məlumatı xatırlatmaq yerinə düşər. Bu ilin avqust ayında Azərbaycan Müdafiə Nazirliyindən (MN) verilən məlumatda bildirilmişdi ki, Azərbaycanın hava məkanından istifadə etməklə uçuşlar yerinə yetirən yerli və xarici aviaşirkətlərin səmşin təyyarələrinin GPS peyk naviqasiya sistemlərinə qarşı Rusiya sülhməramlı kontingentinin müvəqqəti yerləşdiyi ərazilərimizdəki qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələri tərəfin-

dən radiomaneələrin tətbiqi yenidən intensivləşib. Belə ki, hava məkanımızdan keçən uçuşların təhlükəsizliyinə təhdid yaratmaq məqsədilə qanunsuz silahlı birləşmələr növbəti tərribatə əl atıb. Avqustun 21-i saat 10:15-dən 10:23-dək Füzuli-Bakı marşrutu üzrə uçuş yerinə yətirən Azərbaycan Hava Yollarının ATR-45 tipli səmşin təyyarəsinə radiomaneələrin tətbiqi nəticəsində GPS peyk naviqasiya sistemlərində fasilə yaranıb.

Hərbi ekspert Ramil Məmmədli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycanla bağlı yayılan bu məlumat həm qərəzli ola bilər, həm də həqiqətdəyigün: "Məlumatın inkar edilməsi üçün ortada fakt olmalıdır. ABŞ-ın Azərbaycana qarşı həyata keçirdiyi fəaliyyət, digər tərəfdən, Hindistan-Ermənistan münasibətləri kontekstində Azərbaycana yönəlməli ədalətsiz mövqe, o cümlədən Ermənistanın silahlandırılması istiqamətində atılan ad-

dımları nəzərə alsaq, Hindistan-ABŞ fəaliyyəti anlaşılandır. Hesab edirəm ki, hesabatda Azərbaycanın da adının qeyd olunması qərəzlidir".

Milli Məclisin deputatı Arzu Nağıyev hesab edir ki, bu məsələni araşdırmaq mütəxəssislərin işidir. Millət vəkili qeyd etdi ki, istər İraqın şimalı, istərsə də Azərbaycanla bağlı belə bir məlumatın məhz Hindistan tərəfindən yayılması da texniki məsələdir: "Yay aylarında Qarabağ ərazisindəki qeyri-qanuni silahlı birləşmələr tərəfindən radioelektron döyüş sistemlərinə müdaxilələr edilib. Yanlış siqnalların ötürülməsində məqsəd Azərbaycanın hava məkanında təyyarələrin kursundan çıxması, eyni zamanda təhlükəli şəraitin yaradılması idi. Biz bu sistem barədə məlumatı Azərbaycanın sentyabr ayında Qarabağda keçirdiyi antiterror tədbirlərindən sonra əldə etdik".

Q Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

Azərbaycan daha uzunömürlülər diyarı sayılırmı? - bir hesabatla sözardı

"Müharibə ölkənin həyatına, onun hər bir sferasına mütləq şəkildə təsir edir"

Dünya İqtisadi Forumunun "Qlobal Gender Fərqi" indeksinə görə, Azərbaycan 146 ölkə arasında 101-ci yerdə qərarlaşıb. Bu barədə Azərbaycan Respublikasının Dayanıqlı İnkişaf üzrə Milli Əlaqələndirmə Şurası, İqtisadiyyat Nazirliyi və Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Əhali Fondunun birgə hazırladığı "Azərbaycanda DİM-in Maliyyələşdirilməsi" ilə bağlı dərc olunan hesabatında qeyd olunub.

İqtisadi iştirakçılıq və imkanlara görə, Azərbaycan 146 ölkə arasında 36-cı, təhsil nəiliyyətinə görə 55-ci, siyasi səlahiyyətlərə görə 135, sağlamlıq və uzunömürlülüyə görə 144-cü yerdə qərarlaşıb.

Qeyd edək ki, bu indeks müxtəlif ölkələrdə qadınların

iqtisadi iştirakı, imkanları, təhsil səviyyəsi, sağlamlıq, uzunömürlülük və s. göstəricilərinə əsasən onların rifahının müqayisəli təhlili əsasında hazırlanıb.

Amma məlumdur ki, Azərbaycan həmişə uzunömürlülər diyarı kimi tanınıb. İndi nədən

sonuncu yerlərdə qərar tutmuşuq?

Onu da əlavə edək ki, 2020-ci ildən sonra Azərbaycanda 80 və yuxarı yaşda olan şəxslərin sayında azalma baş verib. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2020-ci ildə Azərbaycanda 80 və yuxarı yaşda olan şəxslərin sayı 150 100 nəfər olub. Ölkəmizdə "uzunömürlülər" adlandırılan belə şəxslərin sayı sonrakı üç ildə xeyli aşağı düşüb. Belə ki,

2021-ci ildə 80 və yuxarı yaşda olan şəxslərin sayı azalaraq 146 900 nəfərə enib. 2022-ci ildə isə "uzunömürlülər" in sayı 140 600 nəfər olub.

Nəhayət, 2023-cü ildə 80 və yuxarı yaşda olan şəxslərin sayı hələ ki 132 100 nəfər kimi rəsmiləşdirilib.

Mövzu ilə bağlı tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev "Yeni Müsavat"a danışdı: "Bu göstəricilərin bu şəkildə olması bir neçə amillə bağlıdır. Öncə qeyd edim ki, son illərə qədər Azərbaycanda xeyli sayda insan məcburi köçkün, qaçqın vəziyyətində yaşayıb ki, bu da ciddi şəkildə insanların ömrünə təsir edib.

Qarabağın özündə erməni cəlladları tərəfindən xeyli sayda insanlarımız məhv edilib ki, bu da statistikaya təsir edir. Həmçinin Azərbaycan əhalisinin bir hissəsi miqrasiya vəziyyətindədir, Rusiyaya gedib, orada şikəst olanlar, ölənlər var. Təbii ki, bu da təsir edən amillərdən biridir.

Onu da qeyd edim ki, hazırda bütün dünyada qidalanma, ekologiya ilə bağlı ciddi problemlər var ki, bu da ciddi xəstəliklərin artmasına, ömrün qısalmasına təsir edir. Doğrudur, indi dünyada bir sıra cərahi əməliyyatlar keçirilir, mə-

sələ, ürəklə bağlı, bunun sayəsində ayrı-ayrı insanların ömrü uzunur, amma bütövlükdə insanlar öz fizioloji imkanlarına uyğun ömrünü yaşaya bilmir. Hazırda ürək-damar, psixoloji, onkoloji xəstəliklər artıb ki, bu da ömrü qısaldan amillərdən biridir".

Tanınmış həkim Zülfüqar Yusifov isə qeyd edib: "Qeyd olunan statistikada rəqəmlərin normal olduğunu qəbul etsək, dönüb geri, son 30 ilə baxmağımız yetərlidir ki, insanların həyat keyfiyyətinin niyə aşağı düşməsi, uzunömürlüyün azalmasının səbəblərini tapa bilək. Bunlardan birincisi elə müharibə faktorunu qeyd etmək olar.

Müharibə ölkənin həyatına, onun hər bir sferasına mütləq şəkildə təsir edir. O da məlumdur ki, insanlarımız 30 il məcburi, köçkün şəraitində yaşayıb, illərlə qurduqları həyat şəraitini sıfırlayıb, yenidən başlayıblar ki, bu çox ciddi adaptasiya mexanizmləri, ciddi sosial-iqtisadi streslər, fiziki mənada itkilər tələb edir. Qarabağ müharibələrində nə qədər oğullarımız şəhid olub, müharibə iqtisadi inkişafa ciddi təsir edib, işsizlik yaranıb. Yeni 30 il ərzində hər günü streslə yaşayan millət, xalq olmuşuq. Üstəlik də bu streslərin qurbanları əsasən orta yaşlı və yaşlı insanlardır ki, bu da onların ömürlərinin qısalmasına təsir edir.

Çox şükür ki, biz artıq qələbə çalmışıq, ölkəmiz artıq işığa doğru irəliləməkdədir. Dü-

şünürəm ki, bundan sonrakı statistikalar Azərbaycan insanının uzunömürlülüüyü ilə yadda qalmış olacaq".

Araşdırmalar onu göstərir ki, dünyanın ən uzun ömürlü insanları isə Honq Konqda yaşayırlar. Belə ki, burada doğulan bir qız uşağı orta hesabla 86 il ömür sürür.

Avropa ölkələrindən isə Fransa, İspaniya, İsveçrə sakinləri ortalama 85 il ömür sürürlər. Avstraliya, İslandiya, İtaliya, Cənubi Koreya, Singapur kimi ölkələrdə isə bu göstərici 84 ildir. Birləşmiş Krallıqlarda orta yaş həddi 81 ilə qədər davam edir.

Uzunömürlü ölkələrə nəzər saldıqda məlum olur ki, kişilər qadınlardan 6 il az yaşayırlar. San Marino, Honk Konq, İslandiya, Avstraliya, İsrail, Yaponiya, İsveçrə kimi ölkələrdə kişilərin orta yaş həddi 80-ni keçir.

Malta, Hollandiya, Norveç, Singapur, İspaniya və Birləşmiş Krallıqlar sakinləri isə 1 il az - 79 il yaşayırlar. 78 il yaşayan ölkələrə isə Avstriya, Fransa, İrlandiya, Lüksemburq və Qətəri misal göstərmək olar.

Türkiyədə orta hesabla qadınlar 76, kişilər 71 il yaşayırlar. Ən qısa ömür sürən xalqlar isə Afrikada yaşayırlar. Bu baxımdan antirekord Lesot krallığına məxsusdur. Bu ölkənin sakinlərinin orta ömrü 47 yaşını keçmir.

Q Xəlilə GƏRAY "Yeni Müsavat"

2030-cu ilə kimi Xəzər dənizi ilə daşımalar kəskin artacaq

Orta dəhlizin istismara verildiyi ssenaridə Xəzər dənizi vasitəsilə daşımalarda həcmnin 2030-cu ildə 11 milyon tona çatacağı gözlənilir.

"APA-Economics" xəbər verir ki, bu barədə Dünya Bankının (DB) hesabatında bildirilib. Bu isə 2021-ci ilə nisbətən 3 dəfə artım deməkdir. Xəzər dənizi vasitəsilə yük daşımalarının təxminən 4 milyon tonunun konteyner vasitəsilə aparılacağı proqnozlaşdırılıb. Konteynerlərin isə 1,5 dəfə artması gözlənilir. Qeyd edilib ki, təkmilləşdirmələr həyata keçirilməzsə, daşıma tələbatı proqnozlaşdırılan artımdan 35 faiz aşağı olacaq.

"Gübrə kimi yüksək əlavə dəyərli əmtəələrdə daşımaların təxminən iki dəfə artacağı gözlənilir. Dəhliz vasitəsilə daha çox daşınacaq mallara metal məmulatları, hazır qida məhsulları, maşınlar və kimyəvi maddələr daxildir. Hazırda Şimal marşrutundan istifadə edən səyahət vaxtına daha həssas olan mallar qismən Orta dəhlizə keçəcək. Xammalın payı 60 faizdən 53 faizə endiriləcək. Neft və neft məhsulları, eləcə də qara və əlvan metallar Xəzər dənizi vasitəsilə daşımaların mühüm hissəsini təşkil etməkdə davam edəcək" - DB-nin hesabatında vurğulanıb.

Kreml hesab edir ki, Rusiyadan başqa heç bir dövlət Cənubi Qafqazda qərant rolunu oynaya bilməz. Musavat.com-un məlumatına görə, Rusiya prezidentinin sözcüsü Dmitri Peskov belə deyib.

"Bir sıra ölkələr hələ də nün uzadılmasına bəraət Qarabağ ətrafında sabit vəziyyəti pozmağa çalışırlar. Bu, Azərbaycan tərəfinin rəsmi şəkildə bəyan etməsinə səbəb oldu ki, həmin ölkələr birtərəfli mövqe tutduqlarına görə çətin ki, hər hansı vasitəçi roluna iddia edə bilsinlər" - Peskov "Rossiya-1" telekanalına müsahibəsində bildirib. Onun sözlərinə görə, birtərəfli mövqe tutanlar heç nə iddia edə bilməzlər, "bu, həm qeyri-mümkündür, həm də yersizdir".

Rusiyadan bölgəyə hansısa bəhanələrlə yerləşmək istəyən Qərb paytaxtları ilə bağlı vaxtaşırı bənzər mövqelər eşidirik. Ancaq bu mövqelər son aylarda daha çox Qərbin Ermənistan planları ilə əlaqədar olurdu. Xüsusilə də ABŞ və Avropa İttifaqının Ermənistanda möhkəmlənməyə çalışması, Rusiyanı bu ölkədən çıxartmaq istiqamətində söyləri Kremlde qıcıq doğururdu. Lakin göründüyü kimi, artıq Peskov səviyyəsində Qərbin Qarabağda sabitliyi pozmaq niyyətindən bəhs olunur. Belli olduğu kimi, Qarabağ məsələsi keçmişdə qalıb və burada Azərbaycan dövləti quruculuq işləri ilə məşğuldur. Sanki Rusiya bu kimi açıqlamalarla Qarabağdakı hərbi kontingentinin ömrü-

nün uzadılmasına bəraət qazandımağa çalışır. Elə Rusiyanın Qarabağdakı müvəqqəti kontingenti tərəfindən antiterror əməliyyatları zamanı ölən rus hərbiçilərinin şərəfinə xatirə abidəsinin qoyulması, xüsusi tədbirin keçirilməsi də Kremlin bu bölgədən tezliklə getmək niyyətində olmadığını nümayiş etdirir. Ən azı həmin tədbirdə Azərbaycan nümayəndələri də iştirak etməli idi, çünki abidə Cənubda qəzasında qoyulub. Bundan əlavə, erməni mediası iddia edir ki, Rusiya Qarabağdakı hərbi kontingentinin rotasiyasını başa çatdırıb. Bununla da demək istəyirlər ki, ruslar tezliklə "ev"lərinə dönmək istəmir.

Hərbi ekspert Ədalət Verdiyev Turkustan.az-ın suallarına cavabında bildirib ki, Qarabağda qoyulan abidə mürəkkəb bir kompleks deyil, sadəcə, Rusiyanın Qarabağda itirdiyi 6 hərbi qulluqçusunun şəkillərindən ibarət bir qaya parçasının üzərinə tablo yerləşdiriblər: "Burada qeyri-adi bir şey yoxdur. Həmin ərazidə rus şairlərinin büstlərini də görmüşük. Rus kontingentlərinin Azərbaycan ərazisində fəaliyyəti birgə bəyanatla məhdudlaşdırılıb. Yeni 2025-ci il noyabrın

Rusiyadan Qərbin Qarabağ planları barədə iddia

Kreml Azərbaycandakı hərbi kontingentini "evə" aparmaq istəyirmi? **Politoloq:** "Rusiya, əlbəttə, sülhməramlıların Qarabağda daha çox qalmasını istəyə bilər, amma..."

9-na qədər başa çatacaq. Ruslar da həm büstlərini, həm də xatirə tablolarını özləri ilə götürüb daha əvvəl getdikləri kimi, bu dəfə də gedəcəklər. Bu məsələdə Azərbaycanla Rusiya arasında heç bir fikir ayrılığı yoxdur. Bu faktlardan da narahatlıq keçirməyə dəyməz. Anlamaq lazımdır ki, orada xidmət edən komandanlıq, itirdiyi hərbi qulluqçularının xatirəsini bu və ya digər şəkildə yad etmək üçün nəse etməli idi və onlar da bu tablonu oraya təxminən iki ay sonra yerləşdirdilər. Burada narahatedici heç bir fəaliyyət müşahidə etmərəm".

Ə.Verdiyevin sözlərinə görə, sülhməramlılar artıq öz fəaliyyətini Qarabağda demək olar ki, 50 faizə qədər məhdudlaşdırıb: "Onların son günlərdə həyata keçirdiyi fəaliyyətlər Azərbaycanın milli və dövlət maraqlarına da zidd deyil. Əksinə, rus kontingent toponimlərin adını da düzəltdi. Azərbaycan ərazisində yaşamağa davam edən Qarabağ erməniləri ilə kontaktların yaradılmasında da müsbət fəaliyyət göstərir və onların bu gün hansısa bir şəkildə Azərbaycanın Qarabağdakı fə-

aliyyətlərinə heç bir müdaxilə etmirlər. Mən bu fəaliyyətləri öz gözümlə görmüşəm və izləmişəm. Ona görə də bu məsələlərdə hansısa hərbiçilərin həlak olmasına görə yerləşdirilən bir xatirə tablosundan da çox narahat deyiləm".

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri, politoloq Tural İsmayilov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Peskov müəyyən mənada haqlıdır: "Çünki Qərb imperalizmi tarix boyu ədalətsizliyin qalası olub. Bu gün baş verən absurd göz önündədir. Azərbaycan ərazi bütövlüyünü təmin edib deyə, ölkəmizin üzərinə gəlirlər. Kütləvi şəkildə Azərbaycana qarşı haqsız siyasi təhdidlər nümayiş etdirən Qərb Qarabağ zəfərini həzm edə bilmir. 30 il ərzində ABŞ bizi qane etməyən mövqe nümayiş etdirirdi. Daha sonra Vaşinqton formatına müəyyən ümid yaranmışdı. Amma kollektiv Qərb ABŞ və Fransa təmsilində artıq sübut edir ki, o, ancaq regionda Rusiyanı sıxışdırmağa çalışır. Ona görə də birmənalı şəkildə ancaq Ermənistan dəstəklənir. Bölgədə sülh və sabitlik yox, aktiv dava görüntüsü ya-

ratmağa çalışırlar".

T.İsmayilovun sözlərinə görə, indi Ermənistan ərazisi həm də anti-Rusiya mərkəzi halına gəlib: "Bütövlükdə Ermənistan-Rusiya siyasi "çat"ı iki əsas məsələni qabardır: Birincisi, Ermənistan ərazilərinin Qərb agenturasına meydan olmağı; ikincisi, Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı Ermənistanın əli ilə yeni təxribatlar ehtimalı. Proses isə nəticədə Ermənistan böyük zərbə vuracaq".

Ekspert Rusiyanın Qarabağdakı kontingenti ilə bağlı narahat deyil: "Biz Qarabağa səfərlərimizdə də gördük ki, rus sülhməramlıları artıq orada formal qalıb. Bunu Rusiya rəhbərliyi də bilir. Rusiya, əlbəttə, sülhməramlıların Qarabağda daha çox qalmasını istəyə bilər. Amma hesab edə bilərik ki, maksimum 2025-ci il, minimum isə gələn ilin əvvəlləri sülhməramlıları artıq Qarabağı tərk edəcək".

D.Peskovun KTMT və Ermənistan münasibətləri barədə fikirləri də diqqət çəkir. "Rusiya Federasiyası ümid edir ki, bir müddət sonra Ermənistan Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi

Təşkilatının (KTMT) fəaliyyətində tam şəkildə iştirakını bərpa edəcək", - Kremlin sözcüsü deyib. "Ümid edirik ki, erməni dostlarımız da təşkilatda geniş iştirakın lehinə öz yanaşmalarını bərpa edəcəklər", - Peskov bildirib.

Bundan əvvəl Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyanın KTMT çərçivəsində Minskə keçiriləcək görüşlərdə iştirak edə bilməyəcəyi məlum olub. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan isə Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko ilə telefon danışığında KTMT-nin iclasında iştirak etməyəcəyini bildirib.

T.İsmayilov Rusiya prezidentinin köməkçisinin İrəvana KTMT mesajı ünvanlamasını normal sayır: "Peskovun KTMT mesajı aydındır. Əslində KTMT ilə müqayisədə inanmıram ki, Rusiya Ermənistanla qarşı hansısa hərbi və siyasi addımlar atsın. Ermənistanla qarşı ancaq iqtisadi təsir rıçaqları işə salına bilər. Ermənistanın verdiyi vəsiqələr Rusiya ərazisində mübahisələndirilə bilər ki, Peskov artıq bunun siqnallarını verib".

□ **E.PAŞASOY,**
Musavat.com

Azərbaycan ukraynalı xilasedicilərə "Revival P" tipli yeni tırtıllı minatəmizləmə maşını təhvil verib. "Yeni Müsavat" bildirir ki, bu məlumatı Ukrayna Dövlət Fövqəladə Hallar Xidməti yayıb. "Azərbaycan Poltava vilayətinin xilasedicilərinə "Revival P" mexanikləşdirilmiş minatəmizləmə avtomobilini təhvil verib", - məlumatda bildirilib.

Bundan başqa, qeyd edilir ki, avadanlıq istehsal edən şirkətin nümayəndələrinin Ukraynaya gəldiyi və ukraynalı mütəxəssislər üçün treninqlər keçəcəyi də vurğulanıb. Məlumdur ki, Qarabağ dünyanın minalarla ən çox çirklənmiş ərazilərindən sayılır. Azərbaycanın özündə neçə belə maşın var və özünü zün ehtiyacı olduğu halda Ukraynaya minatəmizləyən maşın verməyimiz nə dərəcədə doğrudur? Artıq il başa çatmaq üzrədir, 3 ildə işğaldan azad edilən ərazilərin neçə faizi təmizlənilib?

"2020-ci ildə Vətən müharibəsi başa çatdıqdan sonra Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində 300-dən çox insan minaların qurbanı olub". Bunu ötən həftə Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat Xidmətinin rəisi polkovnik Anar Eyvazov deyib. "Azərbaycan Ordusu işğaldan azad edilmiş ərazilərdə aparılan yoxlama zamanı Rusiya sülhməramlıları ilə birlikdə xeyli sayda silah-sursat və hərbi texnika aşkar edib", - o vurğulayıb. A.Eyvazov qeyd edib ki, müharibə başa çatdıqdan sonra azad edilmiş

ərazilərin bərpası, mina və partlamamış hərbi sursatların təmizlənməsi, yolların və kommunikasiyaların qurulması istiqamətində tədbirlər həyata keçirilir. 3000-dən çox tank, 10 000-dən çox piyada əleyhinə mina aşkarlanıb. Həmin hərbi sursatlar arasında dronlar da var. Bunu da MN rəsmisi açıqlayıb. ANAMA isə keçən həftə açıqladı ki, 737.7 hektar ərazi mina və PHS-lərdən təmizlənilib.

Hərbi ekspert Ramil Məmmədli "Yeni Müsavat"a qeyd etdi ki, ümumiyyətlə, minalardan təmizlənmə prosesi müharibədən sonra bir neçə istiqamətdə başlamışdır:

"Bu proses həm hərbi strukturların minatəmizləmə, həm humanitar qurumların iştirakı ilə keçirilirdi. Hərbi strukturların mühəndis-istehkam qurğularına bölmələr, mülkiyə isə ANAMA aiddir. Hər ikisi üçün ağır prosesdir. Bu çətinliyə səbəb regionun dağlıq və keçilməz ərazilərdən ibarət olmasıdır. Həmçinin mülki infrastrukturun dağılması əsas problemdir. Eyni zamanda ərazilərin uzun müddət ermənilərin işğalında olması işi ağırlaşdırıb. Çünki

Üç ildir davam edən mina müharibəsi - Qarabağ bu problemdən nə vaxt qurtulacaq...

Hərbi ekspert: "Beynəlxalq təşkilatlar lazımi dəstək vermir, əraziləri minadan tam təmizləməyə bir neçə on il lazım olacaq"

tək təmas xəttini minalama-yıblar. Məzarlıqlar belə minalanıb". **Hərbi ekspertin sözlərinə görə, Azərbaycan müasir texnologiyalara müraciət edir:** "Eləcə də müasir

mexanizmlərdən istifadə edilir. Hətta Fövqəladə Hallar Nazirliyi mina təmizləməyə cəlb edilib. Amma texnologiya və insan tələbatına ehtiyac qalmaqdadır. Mina təmizlə-

yən peşəkar döyüşçüdür sanki. Onlar real döyüşə gedirlər. Çünki bir dəfə səhv onların və yoldaşlarının həyatı bahasına başa gələ bilər. Ona görə təc-rübəsi az olan adamları bu işə

cəlb etmək olmaz. Beynəlxalq təşkilatlar da lazımi qədər bizə dəstək vermir. Bəzi layihələr var, amma yetərli deyil. Küveytin minadan təmizlənməsi, Ukraynanın azad edilən şimal ərazilərində minatəmizləmədə Avropa təşkilatlarının fəallığı var. Bizdə belə deyil. Üstəlik, milyonlarla vəsait tələb edən işdir. Bir sözlə, həlli bahalı problemdir. Və bizə bu əraziləri minadan tam təmizləmək üçün bir neçə on il lazım olacaq. Çünki 10 min kvadratkilometrdən çox ərazini əhatə edir. Yeni böyük ərazidir. Mina təmizləməkdə çətinlik yaradan həm də əhalinin azad edilən ərazilərə köçürülməsidir. Ona görə də maariflənmə işləri aparmaq lazımdır".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Səfirliyimizə hücumdan 10 ay ötdü - terrorçu haqda hökm niyə gecikir?

Ekspert: "Yalnız bundan sonra Azərbaycan tərəfi səfirliyin fəaliyyətinin bərpası məsələsinə baxa bilər"

Bakı-Tehran münasibətlərində son aylar nisbi sakitlik müşahidə edilsə də, ikitərəfli münasibətlərin qalıcı pozitiv xarakterindən danışmaq mümkün deyil. Ən azı ona görə ki, ölkəmizin İrandakı səfirinin binası bağlıdır. İran tərəfi bu il yanvarın 27-də diplomatik nümayəndəliyimizə bir vətəndaşımızın ölümü ilə bitən xain terror hücumu ilə əlaqədar açdığı cinayət işini bitirməyib. Görəsən, niyə?

Rəsmi Tehran az öncə bildirmişdi ki, terrorçu Yasin Hüseynzadəyə ən ağır cəza veriləcək. Lakin "yük" hələ də köhnə yerindədir: cinayətkar haqda nəinki layiqli hökm çıxarılmayıb, heç məhkəməsi də keçirilməyib. Bu isə iki ölkə arasında diplomatik əlaqələrin normal macraya düşməsi, səfirimizin Tehrana qayıdışı önündə başlıca maneədir. Ümumiyyətlə, bu nəinki dövlətimiz, bütövlükdə Azərbaycan xalqı üçün prinsipial məsələdir.

Bəs məhkəmə hökmü niyə gecikir, təhqiqat üçün 10 ay kifayət etmədimi? (Azərbaycan vətəndaşı Fərid Səfərlinin

fərli haqda qısa müddətdə saxta hökm çıxardılar). Qalan iki ay ərazində, yeni terror hücumunun ildönümünə qədər proses yekunlaşa, səfirimiz Tehrana qayıda bilsin?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Bakı-Tehran münasibətlərində nisbi sakitlik heç də o demək deyil Tehranla Bakı arasında münasibətlər artıq tam normallaşıb.

Bu vaxta qədər baş verən neqativ halların aradan qaldırılması ilə bağlı atılan addımlar müsbət dəyərləndirilə bilər. Lakin İran Azərbaycanın müstəqil dövlət olmasını həzm edə bilməyən dövlətdir, onların müstəqil Azərbaycan dövlətini görmək, qəbul etmək niyyətləri yox idi. Amma Azərbaycan müstəqilliyini qazandıqdan və dünya tərəfindən müstəqilliyi tanındıqdan sonra İran da Azərbaycanın müstəqilliyini

tanımağa məcbur oldu. Buna baxmayaraq yenə də Azərbaycanın əldə etdiyi uğurlara, Azərbaycanın güclənməsinə heç vaxt sevinmədilər. Azərbaycanın Tehrandakı səfirliyinə terror hücumu isə İran hüquq-mühafizə orqanlarının istəyi ilə həyata keçirilmişdi. Biz bunu ilk günlərdən deyirdik. Çünki hüquq-mühafizə orqanlarının terrorçunun hərəkətlərinə seyrçi mövqeyi, hətta ona müəyyən şərait yaradılması

o demək idi ki, siyasi hakimiyyətlə, hüquq-mühafizə orqanları bu planı əvvəlcədən qurublar. Bu terror aktının həyata keçirilməsinin bir ilinin tamamına iki ay vaxt qalır, lakin indiyə qədər terrorçunun layiqli cəza alınması, məsələnin bu qədər uzadılması da bizim dediklərimizi təsdiqləyir. Azərbaycan tərəfi bu vəziyyətə narazılığını müxtəlif səviyyələrdə dəfələrlə ortaya qoyub, İrana etirazlarını və gözləntisini bildirib. Terrorçunun indiyə qədər layiqli cəza alınması təbii ki, Azərbaycan tərəfini qane etmir. Cinayətkar nə zaman layiqli cəzaya layiq görülməyə və İran öz səhvlərini etiraf edib Azərbaycan səfirliyinin təhlükəsizliyinə zəmanət verəcəksə, bundan sonra orada səfirliyimiz fəaliyyətə başlaya bilər. Amma çox təəssüf ki, İran hələ də Azərbaycanın bu haqlı istəyini həyata keçirmir, terrorçuya cəza verilməsini yubadır. Ona görə də Azərbaycan haqlı olaraq Tehrandakı səfirliyinin fəaliyyətini bərpa etmir. İstintaq üçün 10 ay müddət kifayət qədər böyük müddətdir. İran dövləti istəse, siyasi məqsədlər güdməse, səfirliyimizə qarşı terror həyata keçirən Yasin Hüseynzadəyə cəza verilməsini təmin edərdi".

Ç.Qənizadə qeyd etdi ki, hazırda İran, sadəcə, Azərbaycanla müəyyən iqtisadi maraqlarına uyğun

müəyyən məsələlərdə razılaşmalara gedir. Ancaq Azərbaycan üçün çox həssas prinsipial məsələ olan səfirliyə terror aktı məsələsində belə görünür ki, müsbət addım atmaq istəmir: "İran nə qədər gec deyil Azərbaycanın Tehrandakı səfirliyində həyata keçirilmiş terror aktı cinayətinin məhkəmə istintaqını reallaşdırıb terrorçuya layiqli cəzanın verilməsini, bu terror aktı ilə bağlı əlaqəli olan digər kimlər varsa onların da cəzalandırılmasını təmin etməlidir. İran bunları etməklə Azərbaycanla münasibətlərin düzəlməsində maraqlı olduğunu ortaya qoymuş olar. Yalnız bundan sonra Azərbaycan tərəfi səfirliyin fəaliyyətinin bərpası məsələsinə baxa bilər. Eləcə də Fərid Səfərlinin İranda həbs edilməsi və onun bu günə qədər Azərbaycana qaytarılmaması da münasibətlərin yaxşılaşmasına maneələrdən biridir. Ona görə də Fərid Səfərlini Azərbaycana qaytarılmalıdır. Yasin Hüseynzadə kimi terrorçunun əməlinə hüquqi qiymət verib layiqli cəzasını vermirlər. Lakin heç bir terror hərəkətinə yol verməyən Fərid Səfərlini həbs edib bərsində qısa müddətdə hökm çıxardılar. İran dövləti bu yanlışını da düzəltməlidir. Bundan sonra bir sıra məsələlərə aydınlıq gələcək".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Səlahəddin Əyyubinin azərbaycanlı olmasının sübutu

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Səlib yürüşlərinin qarşısını alan, tarixin ünlü sərkərdələrindən Səlahəddin Əyyubinin türk, hətta lap dəqiq yazsaq, azərbaycanlı olması haqda təzəlikcə müzakirə açılmışdı. Sən demə, Əbülfəz Elçibəy hələ 1970-ci illərdə SSRİ-nin xətti ilə Misirdə tərcüməçi çalışarkən orada bir ərəb yaxınlaşıb, söyləyib ki, a bəy, bəs Səlahəddin müəllim tərtəbiz sizin yerinizdir. ("Bəyə dedim, a bəy" mövzusu o vaxtdan var imiş). Əbülfəz bəy deyib ola bilməz. Ərəb gedib kitab gətirib, göstərib. İbn Xəlilqan adlı qədim tarixçinin əsərində bu mövzu açıqlanmış.

Əbülfəz bəyə inanmaq olarmı? Əlbəttə. Bəy o cür təmaları babat bilirdi, əks halda, sovetlər onu Misir kimi vacib bölgəyə göndərməzdi. Üstəlik, Əbülfəz bəyin tarix elmi üzrə namizədlik dissertasiyasının mövzusu elə həmin Misir bölgəsində haradasa min il qabaq olmuş Tülünilər sülaləsi, dövləti haqdadır. Həmin sülalə də türk əsillidir.

Ancaq mən Səlahəddin müəllimin azərbaycanlı olmasına başqa yöndən daha çox inanıram. Yəni heç İbn Xəlilqan yazmasa da olardı. Nəyə görə? Fikir verin, Əyyubi islam dini uğrunda o dini yaranan ərəblərdən daha artıq döyüşüb, can qoyubdur. Belə bir şey sırf azərbaycanlı və türk psixologiyasıdır. Dünyada tarix boyu ən müxtəlif islam təriqətlərini yaranan, yaşadan, yayan məhz türklər olub. Bunlardan Osmanlı, Teymurləngi, Hindistanda Moğolları, canım sənə desin, Şah İsmayılı yada salsaq bəsdür. Hətta Babək üsyanını yatıran sərkərdə Afşin də türk olub.

Məsələn, hazırda İsrail əleyhinə ən bərk qışqırıqlar Türkiyədə yaşayır. Gündə min litr kola axıdılar. Bizim Bakıda da Fələstin aşığı çoxdur, hökumət imkan versə, bəlkə onlar kola axıtmaqda daha irəli gedərlər.

Məsəl üçün, İŞİD-mişid teması çoxdan qapanıb, ancaq hökumətimiz hələ də Suriya çöllərindən bizimkilərin arvad-uşağını yığib gətirir. Nə qədər fanatik gedibmiş ora...

Yaxud bəlkə Putin özü bir gün rus dilindən bezər, ancaq bizim camaat uşağını qoymağa rus sektorlu məktəb gəzər.

Sözümün xülasəsi odur ki, biz papadan artıq katolik olmağı sevirik. Əks halda, Bakıda Amerika casuslarının illik toplantısını keçirmək planları ortaya çıxardı mı? Təsəvvür elə. Dəhşət idi. Tükürüm biz-biz olmuşdu. Biz görmüşük casus bir-iki olar, uzağı 4-5 olar, lap bəd ayaqda 10 nəfəri persona non grata elan edirlər. Azərbaycanda ABŞ casusları isə bir konfrans zalı, yalan olmasın, minlərlə imiş. Amerikanın özündə bu qədər Amerikaya işləyən yoxdur. Orada hərə qarnına mizdonalds yeməkləri doldurmağın hayındadır.

Bu yerdə görkəmli kommunist şair Nazim müəllimdən bir beytin yeridir:

**"Əli-qolu zəncirlərə vurulmuş,
Vətən çırılçıpaq yerə sərilmiş.
Oturmuş köksünə texaslı çavuş,
Bəylər, bu vətənə necə qıydınız?"**

Allaha min şükür, o casus toplantısının üstü vaxtında açıldı, tədbir təxirə salındı. Güman edirəm ABŞ-da oxumağa gedən uşaqların hamısını tezliklə geri çağırıb Narxozda, API-Axundovda, AsXİ-də, başqa reytingli məktəblərimizdə yerləşdirərlər. Kim xaricdə oxuyubsa, diplomunu çıxarıb yandırsın. Əks halda, biz onun vətənsəverliyinə inanmırıq. Nazirliklərdə çoxlu belə insan çalışır.

Yeri gəlmişkən, hörmətli deputatlarımızdan biri ABŞ fəxri vətəndaşlığından imtina etdi. Bunu alqışlayırıq. Lakin ortaya sual çıxır: niyə indi və niyə biz bunu indiyəcən bilməmişik? Axı ABŞ-ın ölkəmizə qarşı qərəzli fəaliyyəti 30 ildir davam edir. 907-ci maddə, Cekson-Venik düzəlişi, erməni lobbisi və sairə - saymaqla qurtarmır. Deputatımız isə ona hələ 90-cı illərdə verilən fəxri vətəndaşlığı indiyəcən saxlayıbmiş. Maraqlı gözləntidir. Məqsəd nədir? Düşünürəm, burada əlaqədar orqanlar üçün suallar yaranmalıdır.

O cümlədən bəzən görürük kimse tutulur, kabinetindən dollar bağlamaları çıxır. Bu da mənfi, neqativ haldır. Əsl vətənpərvər rüşvəti manatla almağa borcludur.

Sonda yenə şəirdən bir beytlə yazını bitirirəm:

**"Günü gəlir, çarx düzünə çevrilir,
Günü gəlir hesabınız görülür.
Günü gəlir sualınız sorulur:
Bəylər, bu vətənə necə qıydınız?"**

"Artsax"dan Ermənistan köçən deputatlar bu həftə (qondarma-red.) parlamentin növbədən-kənar sessiyasını çağırmaq niyyətindədirlər". "Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bu barədə "Joxovurd" erməni qəzeti yazıb. "İclasın gündəliyi və onun keçiriləcəyi dəqiq tarix hələ müəyyənləşməyib.

Məsələ ilə bağlı müzakirələr davam edir. Əldə etdiyimiz məlumata görə, bütün "artsax" fraksiyaları görüşdə iştiraka ilkin razılıq veriblər. Parlamentin sessiyasının nəticələri nə olacaq, yaxın gələcəkdə hansı hadisələr baş verəcək, bunu zaman göstərəcək", - nəşr əlavə edib. Rəsmi İrəvan Ermənistanı mifik qurumun heç bir "insitutu"nun fəaliyyətinə imkan verilməyəcəyini bəyan edib və bunu milli təhlükəsizliyə təhdid olaraq qiymətləndirib. Spiker Alen Simonyan da bunu açıq bəyan edib. Son olaraq Ermənistanın hakim "Mülki müqavilə" fraksiyasından olan deputat Ovik Ağazaryan deyib ki, Ermənistanı "Qarabağın dövlət orqanları"nın fəaliyyət göstərməsinin əleyhinədir: "Bu addım qonşularımızla münasibətlərin tənzimlənməsi prosesinə ziddir. Başqa sözlə, sülh gündəmini təbliğ etdiyimizi deyəndə istəklərimizdə səmimi olmadığımızı göstərmiş olarıq. Sülh gündəmini irəli sürürsən, həm də "artsax"ın "milli məclisi"ni və "hökuməti"ni qoruyub saxlayırsan ki, sabah, ertəsi gün Azərbaycana hücum edib, erməni və Azərbaycan xalqlarının dostluğuna zərbə vurasan? Bu, sülh deyil".

Lakin belə bir tədbir, hər halda, baş tutarsa, bu o demək olacaq ki, ya Paşinyan iqtidarı ölkədaxili duruma tam nəzarət edə bilmir və ya loyallıq göstərir (ikili oyun), ya da Rusiya "separatçı kartı" təzədən - indi də Ermənistanı işə salmağa qərar verib. Bu, həmçinin bir daha o anlama gələcək ki, İrəvan Bakı ilə sülh sənədi imzalamaq məsələsində səmimi deyil və ərazi iddiasından əl çəkməyə hazırlaşmır. Onu da yada salmaq ki, keçən həftə Moskva Putinin tapşırığı ilə İrəvana, Qarabağın keçmiş erməni sakinlərinə 40 ton humanitar yük göndərərək faktiki belə bir yardıma lüzum olmadığı halda. Yeni separatçı ünsürlərə siyasi jest edilir - "Rusiya hələ də sizinlədir" mesajı...

Deputat Razi Nurullayev "Yeni Müsavat"a bil-

Azərbaycana qarşı böyük təxribat: bu həftə, İrəvanda... - Rusiya hərəkətə keçir?

Ermənistanı qondarma rejimin saxta deputatları toplaşır; **deputat:** "Ermənistan Şahramanyanın "fərmanı"nı ləğv edib separatçı qurumu bərpa edəcəksə, bu, Azərbaycana müharibə elan etməkdir"

dirdi ki, Rusiyanın Qarabağ ermənilərinə humanitar yardım göndərməsində siyasi intriqə yoxdur: "Köçən adamlara bütün ölkələr humanitar yardım edə bilər. Amma qondarma parlament yığılırsa, buna İrəvan şərait yaradırsa, deməli, Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları davam edir və bu, sülh danışıqlarını pozmaqdır. O zaman Azərbaycan Zəngəzur və Göyçə iddiaları qoymalıdır. Və biz də bu ərazilərə tankla, topla gedə biləcəyimizə dair mövqə sərgiləyə bilərik". **Deputatın fikrincə, Ermənistan Şahramanyanın "fərmanı"nı ləğv edib separatçı qurumun fəaliyyətini bərpa edəcəksə, bunu Azərbaycana müharibə elan etmək kimi dəyərləndirmək olar:**

"Amma bunun cavabı gəcikməyəcək. Azərbaycan bunun cavabını çox gözlətməyəcək. Halbuki Bakı sülh tərəfdarıdır. Amma qondarma rejimin fəaliyyətini davam etdirmək, bu prosesin üstündən xətt çəkməkdir".

Siyasi ekspert Fuad Əliyevin sözlərinə görə, qondarma rejimin oyuncaq parlamentinin yığılması beynəlxalq təşkilatlardan maliyyə dəstəyi almaq məqsədi güdür. Onun fikrincə, xaricdən yardım almaq üçün marionet qurumu yaşatmağa çalışırlar: "Onların toplaşması heç kəsə lazım deyil. Özləri də anlayırlar ki, bu işin gələcəyi yoxdur. Bundan sonra o qüvvələr Xankəndinə qayıda bilməzlər. Hər halda, separatçılar da yaxşı dərk edirlər. Sadəcə, əlavə yardımlar almaq və "mühacir hökumət" görüntüsü yaratmaq üçün bir araya gəlirlər. Amma Ermənistan hakimiyyəti buna qarşı olduğunu rəsmi səviyyədə bəyan edib. Üstəlik, separatçılar nəzarətdə saxlanılırlar: Balasanyana cənabət işi açılıb, Şahramanyan komissiyada ifadə verir... Yəni Paşinyan onlarla işləmir. Ola bilsin ki, hansısa mərkəzlər separatizmin xortlamasında maraqlıdır, amma İrəvan Bakı ilə danışıqları bərpa etmək ərəfəsində "artsax" ideyasını çətin gündəmə gətirsin".

Bu arada, Fransanın təxminən yeddi təlim mərkəzində Rusiyaya qarşı müharibədə iştirak etmək üçün Ermənistandan olan əsgərlər hazırlanır. Rusiyalı hərbi blogger Anastiya Kaşvarova Teleqram kanalında məlumat yayıb. Məlumatla görə, "Fontevrault L'Abbedeki" təlim mərkəzi erməni əsgərlərin hazırlığı ilə məşğul olur: "Belə təlim mərkəzlərinin sayı çoxdur, təxminən yeddiyə yaxındır. Üsusiylə, Mayi-le-Kan ərazisindəki "CENTAC-Centre d'entrainement au combat" döyüş hazırlığı mərkəzi və "CES-Center d'entrainement des post de" təlim mərkəzinin erməni hərbiçiləri hazırlanır. Fransız təlimatçılar, o cümlədən etnik erməni əsgərlər işə cəlb olunublar. Onlar arasında könüllülər də var, əsasən də "artsax"dan gələn gənclər bura cəlb olunurlar. Proqram Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin tam dəstəyi ilə fəaliyyət göstərir, bu baxımdan, məcburi göndərilən hərbiçilər də var. Bunlar Ermənistan ərazisində xidmət edənlərdir".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

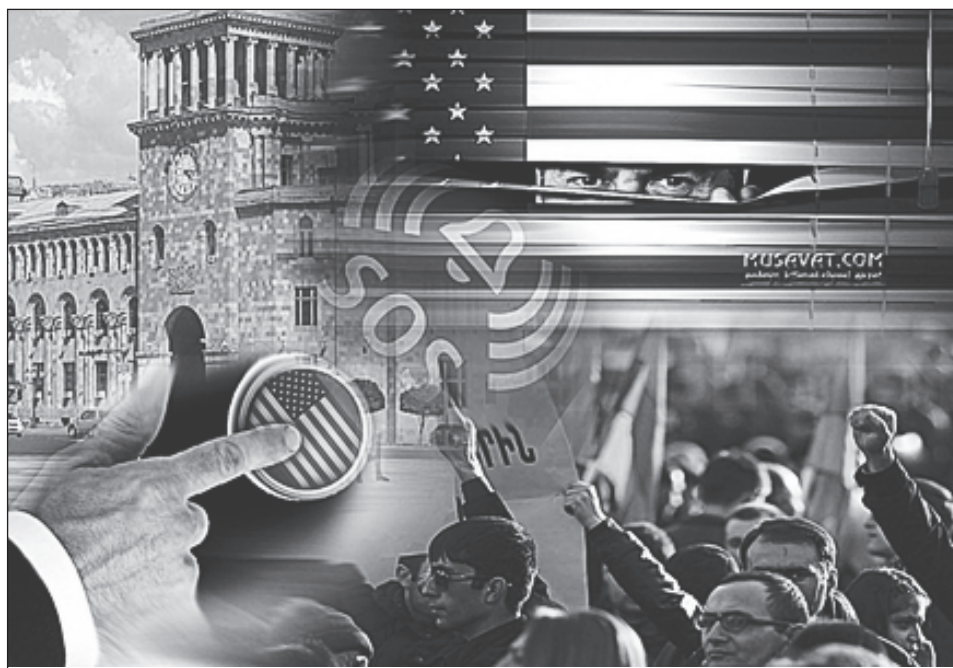
Ötən həftəsonu Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan yenə "sülh göyərçini" obrazına girmişdi. Bu rol-da inandırıcı görünmək üçün isə həmişəki kimi Azərbaycanı guya sülhdən yayınan, hətta müharibə tərəfdarı qismində təqdim etməyə çalışırdı.

Nikol Paşinyanın utnmazcasına Azərbaycanı növbəti dəfə "etnik təmizləmə"də suçlaması, "Ermənistanı Qərbi Azərbaycan adlandırmaqla Bakı müharibəyə hazırlaşır" kimi "nostradamusluğu" bu qəbildəndir. Halbuki erməni baş nazir yalan danışdığını, iftira atdığını yaxşı bilir. Ona görə ki, söhbət, sadəcə, soydaşlarımızın öz dedə-baba yurdlarına qayıdışı kimi təbii və elementar insan haqqından gedir. O haqdan söhbət gedir ki, Paşinyan daxil, Ermənistan rəsmiləri nədənsə söz açmağı sevmirlər. Çünki "artsax məsələsi" o saat Qərbi Azərbaycan mövzusunun kölgəsində qalır. Yaxud N.Paşinyanın belə bir ittihamı, daha dəqiqi, hiyləgər gedişi və qabaqdan gəlmişliyinə diqqət edək: guya Ermənistanın sülhlə bağlı "3 prinsipi"yə Azərbaycan tərəfi hələ də cavab verməyib. Halbuki ondan xeyli qabaq rəsmi Bakı beynəlxalq hüquqa söykənən 5 məlum baza prinsipi irəli sürüb. Sülhpərvərlik daha necə olur ki? İrəvan isə 5 baza prinsipindən yayınmaq üçün üç ildir min oyundan çıxır, cəfəng iddialar və boyunu aşan şərtlər irəli sürür. Özünü hətta məğlub kimi yox, az qala qalib edası ilə aparır.

Təbii ki, İrəvan belə destruktiv ritorikanı dəyişməyincə, 30 illik dönmədəki kimi sülh danışıqlarını imitasiya etdikcə və havadarlarının diktəsi ilə ikitərəfli dialoqdan qaçdıqca, sülh anlaşması da əlçatmaz olacaq. O səbəbə noyabrın 30-da şərti sərhəddəki daha bir görüşdən pozitiv nəticə gözləməyə dəymir. Böyük ehtimalla, ümidlər 2024-cü ilə keçir. Digər tərəfdən, Azərbaycanı etnik təmizləmədə ittiham edən, ona qara yaxan tərəf, - Ermənistan olsun, ya Fransa, - necə Azərbaycanla sülhdə maraqlı olduğunu söyləyə, ədalətli anlaşmadan danışa bilər? Axı bu, sülh ritorikası deyil, sülhün imitasiyasıdır, hətta özünüfşadır. Ermənistanın Hindistan və Fransadan aldığı silahlar ortada, üstəlik, rəsmi İrəvan silahlanma prosesini dayandırmaq niyyətində olmadığını etiraf edir. Eyni zamanda Ermənistanın 2024-cü il dövlət büdcəsində hərbi sahəyə xərclərin artırılması da bu ölkənin gerçək niyyətlərini nümayiş etdirir. Sülhə hazırlaşan ölkə əhalisinə xərcləməli olduğu vəsaiti silah-sursata yönəldir. Be-

Ermənistan yenə müharibə havasına girir - Qərb Qafqazda İsrail-Fələstin "təcrübəsi" nə can atır...

Ermənistan rəhbərliyi havadarlarının fitvasına uyub, gərginliyi tətikləyir; qeyri-konstruktivlik Paşinyanın ölkəsinə baha başa gələ bilər; **İrəvan üçün şok:** "Azərbaycan öz konstitusiyasına uyğun olaraq AXC-nin varisi kimi çıxış edə bilər"

lə olan halda suallar ortaya çıxır: bəs iki ölkə arasında böyük sülh anlaşması İsrail-Fələstin anlaşması kimi uzana bilərmi? Belə bir təhlükə varmı? Xarici havadarları hara kimi İrəvanın ipini əlində saxlaya biləcəklər? Aşağıda ekspertlərimizdən bu kimi suallara aldığımız cavablar əksini tapacaq.

Bu arada tanınmış rusiyalı politoloq Maksim Şevçenko 2024-cü ildə Ermənistan və Azərbaycan arasında yeni müharibənin olacağını iddia edib. Düzdür, o, savaş ehtimalını 50:50-yə nisbətə proqnozlaşdırıb, amma ehtimal yenə də az deyil. Çünki istənilən sülhün alternativi müharibədir. Ümumilikdə əksər ekspertlərin qənaəti budur ki, Ermənistan rəhbərliyi havadarlarının fitvasına uyub, gərginliyi tətikləyir, amma qeyri-konstruktivlik Paşinyanın ölkəsinə baha başa gələ bilər. Bəs rayını öyrəndiyimiz tanınmış fikir adamları bu proqnozla bağlı nə düşünürlər?

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru Sahib Məmmədov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında rəsmi İrəvanın destruktiv fəaliyyətindən bəhs etdi: "Proseslər onu göstərir ki, Ermənistan sülh müqaviləsi bağlamağa hazırlaşmır. Sülh müqaviləsi, sadəcə, bir kağız parçası deyil. Onu imzalayana qədər real addımlar atılmalı idi.

Sərhədlərin delimitasiyası ən azı başlanmalı, Zəngəzur dəhlizində infrastrukturun bərpası həyata keçirilməli idi. Bütün bunlar olmadan sülh müqaviləsinin bağlanması real görünmür. Əlbəttə, hər hansı çərçivə sənədi imzalana bilər. İndi ona da ümidlər yoxdur". **Ekspert əmindir ki, ABŞ və Fransa Ermənistanı qarşıdurma-yə hazırlayır:** "Təəssüf ki, Ermənistanın rəhbərliyi də müstəqil siyasət aparmaq imkanında deyil. ABŞ və Qərb Cənubi Qafqazda Rusiyanın mövqelərini zəiflətmək naminə yenidən münafiqəni alovlandırmaq xətti götürüb. Ermənistanla Azərbaycan arasında yenidən müharibənin alovlanması yaxın vaxtlarda real görünməyə bilər, istisna da deyil. Ermənistan müasir hücum silahları almaqda davam edir. Həmçinin beynəlxalq hüquq müstəvisində və global informasiya məkanında Azərbaycana qarşı müharibə aparmaqdadır".

S.Məmmədovun sözlərinə görə, sərhədlər delimitasiya və demarkasiya olunmayınca, Azərbaycanın Ermənistanın nəzarətində qalan kəndləri geri qaydırmayınca, gərginlik azalmayacaq: "Digər tərəfdən də ABŞ və Qərb Ermənistanı alet kimi istifadə etməkdədir. İstənilən danışıqlara Ermənistan vaxtı uzatmaq üçün vasitə kimi baxır. Azər-

baycan hakimiyyəti danışıqlardan imtina etmir və güman edirəm ki, etməyəcək də. Ermənistan revanş üçün əlvərişli şərait gözləməkdədir. Belə şərait isə yalnız Azərbaycanın daxilində sabilliyin davamlı pozulması halında ola bilər. Azərbaycana qarşı anti-Azərbaycan qüvvələrin bütün səyləri də ölkədə daxili sabilliyi pozmaqdır. Buna nail ola bilməyəcəklər, amma cəhdlər də dayanmayacaq".

Deputat, Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiyaya qarşı mübarizə komitəsinin üzvü Arzu Nağıyev bildirdi ki, Nikol Paşinyanın son vaxtlar verdiyi bəyanatlar birbaşa Qərbin verdiyi bəyanatlarla üst-üstə düşür və daha doğrusu, onların dediyini təkrarlayır: "'Etnik təmizləmə" sübuta yetmədikcə, məhkəmə perspektivi də alınmır. Paralel olaraq Qərbin kvadrat kilometrə statistikasını da ortaya ataraq özünü guya sığortalayır və Qərbi Azərbaycan məsələsindən qorxduğunu bu və ya digər şəkildə büruzə verir. Təbii ki, bununla Qarabağ məsələsindən müəyyən qədər yayınmağa şərait yaradır və hətta vaxtilə qondarma quruma rəhbərlik etmiş şəxsləri ikinci plana keçirir. Üç prinsip məsələsinə gəldikdə, yenə də özlərini tam sığortalamağa çalışır, beynəlxalq qurumlar üçün SSRİ dağıldıqdan sonra varis kimi qalan Ermənistan SSR-in mənsubiyyətini ortaya

atır. Əgər belədirsə, onda Azərbaycan öz konstitusiyasına uyğun olaraq AXC-nin varisi kimi çıxış edə bilər. Bizim də beş baza prinsipimiz var və aydın şəkildə bütün maddələrdə hər bir nüans nəzərə alınıb və 2020-ci ilin noyabr sazişi də öz əksini tapıb". **A.Nağıyev xatırladı ki, biz qalib, diqqət edən tərəf:** "Danışıqlara gəldikdə, ilk növbədə sərhəddə keçirilməsi nəzərdə tutulan görüşdə delimitasiya və demarkasiya məsələsi müzakirə olunmalıdır və sülh müqaviləsinin imzalanmasına zəmin yaradılmalıdır. Azərbaycan tərəfi Ermənistanı tam müsbət bir addım gözləməsə də, öz işini tam görməkdədir".

Deputat digər məqama da diqqət cəkdi: "Antiterror əməliyyatlarından 2 ay ötür və demək olar ki, bu müddət ərzində atəşkəsə nail olunub və atəşkəs rejimi pozulmur. Bu, Qərbi, daha çox Fransanı narahat edir. Çünki Rusiya regiondadır, Türkiyə nüfuzludur, Fransa isə bölgəyə Ermənistan vasitəsilə daxil ola bilmir. Məhz buna görə də silahlanma və digər vasitələrlə yeni bir münafişə, silahlanma yaratmağa çalışırlar. Çünki onlar sülh istəmirlər. Azərbaycan olaraq sülh müqaviləsinin imzalanması prioritet istiqamətdir. Yox, əgər bunu Ermənistan istəmirsə, ən çox itirən də onun öz olacaq. Tənəzzül və geriləmə, daxili münaqişələr uzanıb gedəcək və siyasi məqsədlərə çatdırmaq üçün 1000 kilometrə uzaqda olanlar onlara yerində yardımçı ola bilməyəcəklər, heç bunu istəmirlər də... Biz bundan çəkinmirik və son görüşlər və beynəlxalq tədbirlər də göstərdi ki, Azərbaycanın haqlı olduğunu dünya qəbul edir və başa düşürlər. Başa düşməlidir ki, biz əldə etdiyimiz suverenliyi, bərpa etdiyimiz ərazi bütövlüyümüzü qorumaq iqtidarındayıq və baş verə biləcək hər hansı bir münaqişə heç kimdən yan ötməyəcək..."

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə isə bu fikirdədir ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Qərbə "inteqrasiya" siyasəti regional sülhə deyil,

destruktiv fəaliyyətlə davam edir: "Halbuki Avropa İttifaqı və Vaşinqton Ermənistan və Azərbaycan arasında vasitəçilik missiyasını yerinə yetirib, sülh müqaviləsinə töhfə verməli idi. Baş verən proseslərdən aydın olur ki, Qərb və İrəvan birgə tandem formalaşdırıb, regionda Azərbaycana təzyiq etmək, Ermənistanın "gündəmi" əsasında sülh müqaviləsinin bağlanmasında maraqlıdır. Bu "gündəm" beynəlxalq hüquqa zidd və Azərbaycanı güzəştə getmək planına malikdir. Baş nazir Nikol Paşinyan Avropa İttifaqının yarım hərbi müşahidə missiyasını ölkəsində yerləşdirməsi və onların sayının artırılması istiqamətində addımlar atması, Fransa və Hindistandan silahlar alması göstərir ki, bu ölkə sülhə hazır deyil". **M.Əsədullazadə hesab edir ki, N.Paşinyanın "Sülh qovşağı" adı altında planı da məhz beynəlxalq müstəvidə Azərbaycana qarşı cəbhə açmağı hədəfləyir:** "Ermənistanın bütün addımları sülhə deyil, hərbi təxribatlara yönəlib. Sərhədlərin delimitasiya və demarkasiyasında 1975-ci il xəritəsinə istinad etməsi, üçüncü tərəfin vasitəçiliyini irəli sürməsi, sadəcə, vaxt qazanmaq, silahlanmaqdır. Həmçinin Azərbaycanın anklav kəndləri ilə bağlı "barter" təklifi irəli sürür. Göründüyü kimi, Ermənistan rəhbərliyi Qərbin dəstəyini hiss edərək, Azərbaycana şərtlərlə çıxış edir. Belə olan təqdirdə təbii ki, sülh müqaviləsinin bağlanması mümkün olmayacaq". **Ekspertin fikrincə, hərbi toqquşma Ermənistan tərəfindən mümkündür. Bu ölkənin silahlanması ona dəlalət edir:** "Düşünürəm ki, Qərb regionunda sülhdə maraqlı deyil. Necə ki, Yaxın Şərqdə sülh istəmir, idarə olunan böhran yaradıb İsrail-Fələstin arasında. Ermənistan vasitəsilə Cənubi Qafqazda bunu edir".

İl başa çatır, Ermənistan üçün ayrılan şans limiti də tükənməkdədir...

□ **E.PAŞASOY, "Yeni Müsavat"**

Gürcüstan hökuməti qanunsuz tikililər problemini birdəfəlik həll etmək qərarına gəlib. Belə ki, hökumət Gürcüstanda “tikinti amnistiyası” elan edəcək. Gürcüstan hökumətinin mətbuat xidmətinin yaydığı açıqlamaya görə, baş nazir İrakli Qaribaşvili amnistiyanın hazırlanması barədə göstəriş verib.

İlkin məlumatlara görə, amnistiya şəhərlərdə və kənd yerlərində əvvəlki illərdə tikilmiş bir milyona qədər evə şamil edilə bilər: “Gələcəkdə (2024-cü il yanvarın 1-dən) qeyri-qanuni ev tikintisi praktikasına son qoyulacaq. Digər tərəfdən, kənd yerlərində və ya şəhərlərdə tikinti sənədləri verilməyən fərdi yaşayış evləri olan və təndəşlərdən bundan sonra mürəkkəb və bahalı leqallaşdırma prosedurundan keçmək tələb olunmayacaq”.

Qeyd edək ki, 2022-ci ildə Gürcüstanda sənədləri olmadığına görə istismara qəbul olunmayan yaşayış binalarına münasibətdə amnistiya elan edilib. Tiflis başda olmaqla, ölkənin bütün şəhər və bölgələrində 2022-ci ilin yanvarına qədər tikilmiş və artıq məskunlaşmış olan bütün tikintilərə müvafiq reyestr sənədi verilib. İndi isə eyni qayda fərdi evlərə münasibətdə tətbiq olunacaq.

Gürcüstanın daşınmaz əmlak sektorunda fəaliyyət göstərən “Aztürk Real Estate Consulting” Şirkətinin təsisçisi Arif Lalayevin “Yeni Müsavat”a dediyinə görə, Gürcüstanda sənədsiz evlər uzun müddətdir davam edən problemdir: “Həmin evlər inkişaf planına uyğun tikilməyib və ya lazımi icazələri almayıb. Məsələn, evlər var ki, zonalaşdırma planına uyğun tikilməyib. Bu evlər rayonlaşdırma planında nəzərdə tutulmuş təyinatlı istifadəyə uyğun tikilmir. Məsələn, torpaqda yaşayış icazəsi verilsə, lakin ev ofis kimi istifadə olunursa, bu, evin tikinti planına uyğun tikilməməsi deməkdir.

Tələb olunan icazələri almayan evlər: bu evlər tikilməzdən əvvəl tələb olunan icazələri almayıb. Məsələn, ev tikmək üçün bələdiyyədən icazə tələb olunursa, lakin ev icazəsiz tikilibsə, bu o deməkdir ki, ev lazımi icazələri almayıb. Bundan əlavə, qaz, işıq, su, dəmir yolu və avtomobil yollarının mühafizə zonasında çox vaxt sənədsiz evlər tikilir. Bu, ev sahiblərinin təhlükəsizlik və sağlamlıq riskləri ilə üzləşməsinə səbəb ola bilər”.

A.Lalayevin sözlərinə görə, 1 milyon ev Gürcüstandakı mənzillərin ümumi sayının yarısına bərabərdir: “Bu rəqəmin nə qədər real olduğunu demək

Ölkədə milyonlarla insanı narahat edən mülk problemi - yeni təcrübə

Gürcüstan əmlak amnistiyasına gedir, 1 milyon ev sənədləşəcək; Azərbaycanda da sərəncam və müvafiq komissiya var, məsələnin real həlli isə...

mümkün deyil. Amma hökumət belə rəqəm açıqlayırsa, demək ki, hansısa hesablamalar aparılıb. Bir neçə il əvvəl yaşayış binaları ilə bağlı amnistiya elan olundu, sənədsiz binaların çoxu sənədləşdirildi. İndiki amnistiyanın sənədsiz fərdi evlərin nə qədərini əhatə edəcəyini deqiq söyləmək olmaz. Çünki detallar tam açıqlanmayıb. Bir o məlumdur ki, 2023-cü ilin yanvarına qədər tikilən evlərə şamil olunacaq. Lakin mən hesab edirəm ki, amnistiyanın 1 milyon evin hamısını əhatə etməsi qeyri-realdır. Çünki zona planına uyğun tikilməyən və ya mühafizə zolağında tikilən mənzillərin əmlak amnistiyasına məruz qalmayacağı aydındır”.

Şirkət rəhbərinin dediyinə görə, Gürcüstanda evləri sənədləşdirmək çox asan və rahat bir prosesdir: “Əmlakı öz adına keçirmək, yaxud ilkin qeydiyyatını aparmaq çox qısa müddətə və asan yolla mümkündür. Burada bu sahədə çox şəffaf bir mexanizm qurulub”.

Qeyd edək ki, Azərbaycan da uzun illərdir sürətlə çoxalan sənədsiz evlər problemi yaşayır. Bu problem müstəqillik dövründə həmişə aktual olaraq qalıb, çünki həllini tapmayıb. Sovet dövründən torpaqların və fərdi evlərin sənədləşməsi sahəsində mövcud

olan çətinliklər müstəqillik dövründə daha da dərinləşərək, böyük problemə çevrilib. Xüsusilə Bakı və Abşeron yarımadasında uzun illərdir nizamsız şəkildə tikilən yüz minlərlə fərdi ev hazırda heç bir qeydiyyatı olmadan qalır. Hər il belə evlərin sayında 10 minlərlə artım qeydə alınsa da, hökumət son 15 ilə yaxın dövrdə nə qanunsuz tikintilərin qarısını ala bilib, nə də sənədsiz evləri sənədləşdirir. 2011-ci ildən bəri Prezidentin belə evlərin sənədləşdirilməsi prosesini asanlaşdırmağa xidmət edən bir neçə fərman və sərəncamı olsa da, onların icrası sahəsində ciddi fəallıq müşahidə olunmur.

Bəzi hesablamalara əsasən hazırda təkcə Bakı və ətraf qəsəbələrdə sənədsiz evlərin sayı 450-600 min arasındadır. Bir neçə il əvvəl xüsusi komissiya tərəfindən qanunsuz, yeni icazəsiz tikilmiş evlərin inventarizasiyasının aparıldığı, tikintiyə icazə verilməyən ərazilərdə 400 min belə evin qeydə alındığına dair məlumatlar yayılıb. Bu evlərin kənd təsərrüfatı təyinatlı, yaxud sənaye əhəmiyyətli, habelə mühüm kommunal, avtomobil və dəmiryol xətlərinin mühafizə zonalarında tikildiyi bildirildi. Bundan əlavə, bir sıra evlər bələdiyyələr tərəfindən dövlət mülkiyyətinə

dəki torpaq sahələrinin qanunsuz satıldığı ərazilərdə inşa olunub. Başqa bir qrup evlər sovet dövründən Bakıtrafi kəndlərdə vətəndaşlara ayrılan, lakin müvafiq sənədləşmə aparılmayan ərazilərdə tikilib. Ümumilikdə, ekspertlərin qənaətinə görə, hazırda təkcə Bakı şəhəri və Abşeronda təxminən 600 minə yaxın, regionlarda isə 200 min mənzilin sənədləşdirilməsinə ehtiyac var. Bu hesablamalar əsasən kommunal xidmətlərdə qeydiyyatda olan abunəçi sayı əsasında müəyyən edilir. Belə ki, məsələn, ölkədə elektrik enerjisi ilə təmin olunan əhali abonentlərinin sayının 3 milyona yaxın olduğu bildirilir. Bu, respublikada qanuni sənədlər əsasında tikilməsinə baxmayaraq, mülkiyyət sənədi verilməyən mənzilləri, habelə qanunsuz tikililəri əhatə edir. Qanuni qeydiyyatı olan evlərin sayını bu göstəricidən çıxmaqla, rəsmiləşməsi hələ də aparılmayan ev sayını müəyyən etmək olur.

Qeyd edək ki, 2019-cu ildə Prezident İlham Əliyevin imzaladığı fərmanla çoxmənzilli yaşayış binalarının istismara qəbulu prosesi asanlaşdırılıb və onlarda olan bir neçə min mənzil qeydiyyata alınıb. Ondan sonra açıqlanan rəsmi məlumatlarda fərdi evlərin də sənədləşdirilməsinə dair

yeni qanunvericilik aktı hazırlanacağı, Əmlak Məsələləri Dövlət Xidmətinin işə qeydiyyatı evlərin siyahıya salınması haqda təkliflərini ölkə Prezidentinə təqdim edəcəyi, problemin vahid yanaşma əsasında həll olunacağı bildirilsə də, indiyədək konkret addımlar atılmayıb.

Dövlət Əmlak Xidmətindən verilən məlumata görə, ölkə Prezidentinin problemə müdaxiləsi, eyni zamanda, imzaladığı 13 yanvar 2015-ci il tarixli fərmana əsasən, 2015-2021-ci illər ərzində 100 mindən çox ev sənədləşdirilib, keçən il isə 49 min 371 fərdi yaşayış evi, 94 min 510 mənzil üzərində mülkiyyət hüquqları dövlət qeydiyyatına alınıb. Aydın məsələdir ki, bu, mövcud və yeni tikilən evlərin sayı ilə müqayisədə çox kiçik rəqəmdir.

Yüz minlərlə yaşayış evinin sənədləşməməsi insanların bir çox hüquqlarını məhdudlaşdırmaqla yanaşı, dövləti irihəcmli gəlirlərdən də məhrum edir. Belə ki, müstəqil ekspertlərin hesablamalarına görə, qeydiyyat problemi həll olunarsa, sənədsiz evlərin üzərində aparılan əməliyyatlar nəticəsində il ərzində büdcəyə bu və ya digər şəkildə təqribən 100 milyon manatadək vəsait daxil ola bilər.

Azərbaycan hökumətinin 2021-ci ildəki fəaliyyətinə dair hesabatında ölkədə bütün sənədsiz evlərin inventarlaşdırılması, proses başa çatdıqdan sonra onların sənədləşməsi üçün konkret addımlar atılacağı bildirilsə də, hələ də ortaya hər hansı iş qoyulmayıb. Bu ilin əvvəlində Azərbaycanda “Maliyyə və əmlak amnistiyası haqqında” qanun layihəsi hazırlanmasına dair məlumatlar yayılıb. Bildirilib ki, qanun çərçivəsində digər məsələlərlə yanaşı, vaxtilə qanunsuz tikilən və indiyədək sənədləşdirilməmiş tikililərin taleyi də həll olunacaq. Bu qanun çər-

çivəsində həmin tikililərin sənədləşdirilməsi gözlənilir: “2019-cu ildən başlayan proses çərçivəsində qanunsuz tikililərin inventarizasiyası aparılıb. Məlumatla görə, qanun çərçivəsində qanunsuz obyektlərin sənədləşdirilməsi ilə bağlı nəzərdən keçirilən üsullardan biri də həmin obyektlərin kiçik məbləğ - tikilinin qiymətinin cüzi hissəsini ödəməklə sənədləşdirilməsidir”.

Qeyd edək ki, əmlak amnistiyası məsələsi 2018-ci ildən bəri bir neçə dəfə gündəmə gətirilsə də, onunla bağlı hər hansı real addım qeydə alınmayıb.

Bu yay Tikinti Məcəlləsinə edilən dəyişikliyə əsasən, cari ilin oktyabr ayının 1-dən sonra tikilən evlərin tikintiyə icazə sənədi olmadığı halda fərdi və qeyri-yasayış evləri elektrik və istilik enerjisi, qaz və su təchizatı şəbəkələrinə qoşulmayacaq. Azərbaycan Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinə əsasən, tikintisinə icazə tələb olunan, lakin belə icazə alınmadan inşa edilmiş və ya tikilməkdə olan, habelə barəsində məlumatlandırma icraatı tətbiq olunan, lakin tikinti işlərinin başlanmasına həmin məcəllənin 80.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş əsas olmadan inşa edilmiş və ya tikilməkdə olan tikinti obyektlərinin kommunal xidmətlərinə qoşulması qadağandır.

Gözlənilənə əsasən məcəllənin bu tələbinə əməl olunarsa, yenilik sənədsiz evlərin sayının artmasının qarşısını əhəmiyyətli şəkildə alacaq. Lakin bu, mövcud sənədsiz evlərin qeydiyyata alınması, qanuni sənədlərlə təmin olunması demək deyil. Bu problem hələ də yüz minlərlə insan üçün ciddi çətinliklər yaratmağa davam edir.

Ümid edirik ki, Azərbaycanda da hökumət əmlak amnistiyası, yaxud digər yolla milyonlarla insanın problemini həll etmək üçün real addımlar atacaq.

□ **Dünya SAKIT, “Yeni Müsavat”**

Deputat Etibar Əliyev: "Ermənistanda səfərbərlik elan olunması, kütləvi silahlanma, Bərdə və Gəncənin vurulması Paşinyanın müharibə canisi obrazını yaradıb, "Nobel" kriteriyalarına uyğun gəlmir, çünki müharibə lehinə olub"

Ermənistan-Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması Qərb platformasında (Brüssel) baş tutarsa, İrəvan hökumətinin rəhbəri Nikol Paşinyan "Nobel" sülh mükafatına təqdim oluna bilər. Bu barədə ilk dəfə TV Musavat diplomatik qaynaqlara istinadən məlumat yayıb. İddia olunur ki, hətta Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyana Qərb koalisiyası adından xüsusi "Nobel" vədi verilib.

Burada məqsəd sülh müqaviləsi imzalamağa vadar olan Nikol Paşinyanı erməni xalqının və dövlətinin xilaskarı kimi göstərmək, onun zədəli reytingini bərpa edərək, hakimiyyətdə qalmasını təmin etməkdir. Eyni zamanda Rusiyanı bu prosesdən kənarlaşdırmaq, sazişi Qərb paytaxtlarının hakimliyi altında imzalamaq da əsas hədəflərdən biridir. Məhz bu perspektivi ideologiyalaşdırmaq üçün Azərbaycanın guya Ermənistanə hücum edəcəyi barədə dezinformasiya paketi döviyyəyə buraxılıb. Belə bir "dramatik" situasiyada Paşinyanın sülh bağlamağa nail olması onun xüsusi xidməti, diplomatik və siyasi qabiliyyətləri kimi təqdim olunacaq. Eyni zamanda Qərbin (ABŞ, Fransa, Al) Ermənistanı Rusiya və Azərbaycanın cəynəyindən qurtarmaq əfsanəsi də uydurulacaq.

Ermənistanın işğalçı siyasəti ilə başlamış konflikt son 65-70 ilin ən qanlı və uzunömürlü etnik münaqişəsi sayılır. Bu münaqişə zamanı Azərbaycan ərazilərinin 20 faizi erməni işğalı altına düşmüş, 35 min şəhid vermişik. 1 milyona yaxın vətəndaşımız qaçqın düşüb, onların əmlakları talan

edilib, evləri sökülərək, xarabaya çevrilib. 30 ilə yaxın davam edən işğal 2020-ci ildə 44 günlük müharibə, 2023-cü ildə isə 1 günlük antiterror tədbirləri ilə başa çatıb. Yeni əsərlərdə Azərbaycan öz torpaqlarında separatizmi bitirməklə, münaqişəyə son qoyub və sülhü təmin edən yeganə tərəf olub. Belə bir halda Qərb paytaxtlarının Nikol Paşinyanı sülh təminatçısı kimi təqdim etməyə hazırlaşması absurd və yalan əsaslıdır. Çünki "Nobel" Sülh Mükafatı dünyada sülh və əmin-amanlıq uğrunda əmək sərf edən, mübarizə aparmış şəxslərə və təşkilatlara təqdim edilir. Paşinyan isə işğalçı bir dövlətin başçısı olaraq, iki ölkə arasında sülh yaranması üçün heç bir xidmət göstərməyib. Tam əksinə, "Qarabağ Ermənistanıdır, nöqtə" şüarının müəllifi olaraq, ölkəsini və Azərbaycanı qanlı müharibəyə sürükləyən bir savaş suçlusudur.

Ona görə də əgər iki ölkə arasında sülh müqaviləsi imzalanarsa, burada ən azından hər iki tərəfin rolu barədə danışmaq olar. Qiymətləndirmə də birtərəfli ola bilməz və olmamalıdır. Konkret sülh müqaviləsinin imzalanması imkanlarına gəldikdə isə...

Qərb Paşinyana "Nobel" Sülh Mükafatı

vəd edib? - Bakı bu komfortu ona yaşatmaz...

Sülh sənədi Brüsseldə imzalanırsa, Avropa erməni baş nazirə bu mükafatı "hədiyyə" edəcək; məqsəd onu ölkəsinin xilaskarı kimi göstərərək hakimiyyətdə qalmasını təmin etməkdir

Əgər Qərb məsələni "Paşinyana Nobel" şəklində qoyarsa, o zaman çox gözləməli olacaq. Azərbaycan özünün torpaq və sərhəd bütövlüyünü təmin edib, separatizmi bitirib, düşmən ordusunu darmadağın edib. Hazırda öl-kəmiz Ermənistanə baxanda hərbi və siyasi komfort içəri-sindədir. Bu komfortu pozub, Paşinyana "Nobel komfortu" yaşadacaq addımları atmağa məcbur deyilik...

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədr müavini Xalq yazıçısı Çingiz Abdullayev isə təklif edib ki, Prezident İlham Əliyevin namizədliyi "Nobel" Sülh Mükafatına təqdim edilsin: "Barak Oba-

ma heç nə etməyib, ona mükafat veriblər. Biz haqq müharibəmizdə bir uşağa, qadına güllə atmadıq, zərər vermədik. Dünyada hazırda davam edən müharibələr var. Minlərlə uşağın, dinc sakinin ölümünə dair faktlar, rəqəmlər var. Amma biz torpaqlarımızı azad edəndə heç bir uşağa, qadına zərər vermədik. Bütün bunlar Prezident İlham Əliyevin siyasətinin nəticəsi idi".

Bəs erməni baş nazirə belə bir vəd verilibsə, Paşinyan özünü bu kriteriyalara cavab verirmi? Doğrudanmı, dünənə qədər Qarabağda xunta rejimini dəstəkləmiş biri "Nobel"ə layiqdir?

Deputat, Nobel mükafatlarının tədqiqatçısı və bu sahə üzrə kitabın müəllifi Etibar Əliyevin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, Paşinyana "Nobel" Sülh Mükafatının veriləcəyi inandırıcı görünür. E.Əliyevin fikrincə, əlbəttə, sülh üzrə "Nobel" mükafatının verilməsində bir sıra paradokslar mövcuddur, amma erməni baş nazirin mükafatlanması mümkün deyil. Deputat hesab edir ki, Paşinyan müharibə lehinə olan erməni siyasətçidir, Ter-Petrosyan, Köçəryan və Sərkisyanlardan fərqli mövqe nümayiş etdirməyib. "O, belə hesab edirdi ki, 44 günlük müharibədə qalib gələcəklər, müdafiə sistemləri qurmuşdular, bizim torpaqlara külli miqdarda hərbi texnika yeridilmişdi, Paşinyanın səfərbərlik elan etməsi də buna sübutdur. İndi də Ermənistan hökumətinin başçısı bizim təklif etdiyimiz ədalətli sülh sazişindən boyun qaçıır. Əslində sülhdən yayınır. Onda necə "Nobel"ə namizəd görülebirlər? Müharibə tərəfdarı olan Paşinyana elə gəlirdi ki, qalib gələcəklər, digər tərəfdən isə Azərbaycan Prezidentinin qe-

tiyyətli mövqeyini, rəşadətli diplomatik siyasətini proqnozlaşdırma bilmirdilər". **Onun sözlərinə görə, Ermənistanda səfərbərlik elan olunması, kütləvi silahlanma, Bərdə və Gəncənin vurulması Paşinyanın müharibə canisi obrazını yaratmışdı:** "Ona görə Paşinyan qəddar mövqeyinə görə əvvəlki erməni qatil liderlərdən seçilmirdi. Sadəcə, Azərbaycan güclənmişdi, bu gün də xalq-dövlət birliyi monumental xarakter daşıyır və Prezidentin iradəsi ilə xalqın iradəsinin üst-üstə düşməsi Azərbaycanı qələbəyə apardı. Mən "Nobel" almış şəxslər haqda kitab yazmışam və bu gün də araşdırmalar aparıram. Paşinyan bu kriteriyalara uyğun gəlmir. Bundan əlavə, müharibədən sonra Paşinyan qoşunlarını Qarabağdan çıxarmadı. Azərbaycan da məcbur qalıb antiterror tədbirləri keçirdi. Əgər sülh istəsəydi, bundan əvvəl addımlar atardı. İndi də sülh sazişini uzatması onu əvvəlki erməni cani rəhbərlərdən fərqləndirmir. Ona görə Paşinyanın adının yanına sülh çarçısı qoyulması düzgün deyil".

Emil SALAMOĞLU
"Yeni Müsavat"

Əslində erməni baş naziri Dağlıq Qarabağdan köçən ermənilərin Ermənistanda qalması, xüsusən də İrəvanda cəmlənməsində maraqlı olmamalıdır, çünki bu kütlə siyasi narazılıqlar üçün zəmin ola bilər.

Hüseyinbala SƏLİMOV

İl ələ də böyük ümidlər üçün yer qoymur.

Hətta Dağlıq Qarabağdan köçən ermənilərin belə Ermənistanda məskunlaşmaq fikri yoxdur, minlərlə bu qəbildən olan erməni artıq Ermənistanı tərk edərək başqa ölkələrə, əsasən də Rusiyaya gedib. O səbəbdən də bir daha deyirik ki, erməni siyasətçiləri ölkələri sarından narahatlıq keçirirlər və bu narahatlıq xüsusən də Azərbaycanda Qərbi Azərbaycan və Qərbi Zəngəzur haqqında söhbətlər başlayandan sonra bir az da artıb.

O ki qaldı bəzi mümkün siyasi narazılıqlara, hazırda Ermənistanda vəziyyət bu baxımdan çox gərgindir. Amma buna baxmayaraq, erməni baş nazir növbəti ildə növbədənə parlament seçkiləri keçirmək təklifləri ilə çıxış edir, bu isə o deməkdir ki, Nikol Paşinyanın hakimiyyəti itirmək kimi narahatlığı yoxdur. Əlbəttə, bir gün Nikol da

Paşinyan ermənilərin Dağlıq Qarabağa qayıtmasını niyə istəmir?..

hakimiyyətdən gedəcək və onun hakimiyyətdə qalması bizim də maraqlarımıza cavab versə də (Paşinyanın dövründə Moskva ilə İrəvan arasındakı münasibətlər çox soyuyub, bu isə bizim maraqlarımıza cavab verir!), biz özümüzü bu amildən asılı tərəf kimi göstərməməliyik - Paşinyanın hakimiyyətdən gəlməsinin Günəşin çıxmasına, fəsilərin dəyişməsinə nə qədər dəxli varsa, bizə də bir o qədər aidiyyəti var.

Üstəgəl, Nikol Paşinyan hakimiyyəti sarıdan narahat olsaydı növbədənə parlament seçkiləri haqqında təkliflə çıxış etməzdi - belə təklif edirsə, deməli, o, müxalifətin çox zəif olmasının və özünün qalib gələcəyinin

fərqi vardır. Düzdür, ortada Rusiya faktoru da var. Siyasi müşahidəçilər diqqəti belə bir detala çəkirlər ki, Rusiya Ermənistandakı proseslərə müdaxilə edə bilər. Amma burada qeyd edək ki, Moskva Paşinyanı devirmək üçün mədəni üsulların demək olar ki, hamısından istifadə edib. İndi qalır qeyri-mədəni üsullar. Təsədüfi deyil ki, bu yaxınlarda Paşinyanın cəngüdənlərinin sayının artırılması və gücləndirilməsi haqqında xəbərlər səsləndi. Amma bizə elə gəlir ki, bu müstəvidə belə Rusiyanın imkanları elə də böyük deyil - indi Paşinyan Qərbin diqqətində olan adamdır və Rusiya ilə geosiyasi çekişmədə olan ABŞ-ın və Avro-

panın onunla bağlı müəyyən ümidləri var. Son proseslərdən belə görünür ki, Qərbin həqiqətən də Ermənistanda güclənmək və Rusiyanı bu ölkədən tamam sıxışdırıb çıxarmaq fikri var...

Bəli, ilin sonunda bölgədə siyasi və geosiyasi vəziyyət belədir. Biz bu sətirləri yazanda belə xəbərlər səslənirdi ki, bu günlərdə Azərbaycanla Ermənistan arasında sərhədlərin delimitasiyası ilə bağlı iclas keçiriləcək. Amma bu iclasın baş tutub-tutmamayacağı ilə bağlı elə bir yəqinlik yox idi. Biz dəfələrlə yazmışıq ki, bu qəbildən olan proseslər daha çox Ermənistanla lazımdır, əlbəttə, əgər Qərbin və Nikol Paşinyanın Rusiya ilə bağlı planları ciddidirsə! Sərhədlər

razılaşdırılsa, tərəflər arasında sülh sazişi imzalanırsa, kommunikasiyalar daha tez açılacaq, blokada götürüləcək. Doğrudanmı, Ermənistan bunu istəmir? Doğrudanmı, haylar Azərbaycan və Türkiyə ilə əvvəlki gərgin münasibətləri saxlamaq, bu fonda da Rusiyadan qopmaq istəyirlər? Axı bu təqdirdə onun dünyaya İrandan və Gürcüstandan başqa çıxışı qalmayacaqdır! Üstəgəl, İrəvanın yeni ağaları - Qərb dövlətləri onun İranla yaxınlaşmasını qətiyyətlə istəmir. Gürcüstan gəldikdə isə bu ölkə üçün Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətlərin çox böyük önəmi var və onlar bu münasibətləri İrəvana görə qəti korlamaq istəməzlər...

Noyabrın 25-də Ermənistanla Səudiyyə Ərəbistanı arasında diplomatik münasibətlərin qurulması haqqında protokol imzalanıb. Musavat.com Ermənistan mətbuatına istinadən xəbər verir ki, bu barədə Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Protokolu Əbu-Dabidə Ermənistanın BƏƏ-dəki səfiri Karen Qriqoryan və Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının BƏƏ-dəki səfiri Sultan bin Abdulla Əl-Anqar imzalayıb.

Qeyd edək ki, Səudiyyə Ərəbistanı Azərbaycan torpaqlarını işğal etdiyinə görə Ermənistanla diplomatik əlaqələrdən imtina etmişdi. Bunu da vurğulayaq ki, Səudiyyə Ərəbistanı Ermənistanla diplomatik münasibətlərin qurulması ilə bağlı dost və qardaş ölkə olaraq öncədən Azərbaycana məlumat

Ermənistanın İslam coğrafiyasında möhkəmlənmək cəhdi - səbəblər

dünyasında yerini möhkəmlətməyə başlaması nə ilə nəticələnə bilər? Bunun Azərbaycanla bir təhlükəsi ola bilərmi?

Sabiq maliyyə naziri, iqtisadçı alim Fikrət Yusifov son 30 ildə Səudiyyə Ərəbistanının ölkəmizə olan dostluq münasibətini daim nümayiş etdirdiyini qeyd etdi: "Sülh müqaviləsindən sonra da biz ermənilərlə qonşuluqda yaşamağa məhkumuq. Ermənilərə Qarabağ torpaqlarımızda ikinci erməni

yə Ərəbistanı bizə dost münasibətini ortaya qoydu. Və yalnız torpaqlarımız işğaldan tam azad edildikdən sonra bizi xəbərdar etməklə, Ermənistanla diplomatik əlaqələrin qurulmasına razılıq verdi. Biz dost ölkənin bu addımını yüksək dəyərləndiririk. Bu, əsl dost münasibətidir.

Pakistan dövlətinin bu məsələdəki mövqeyinə gəlincə, bu ölkə bizimlə dost deyil, qardaş ölkədir. Ona görə də Pakistan Ermənistanı bir dövlət kimi bu günə qədər ta-

la qəbul edilmiş beynəlxalq hüquq normalarında nəzərdə tutulan prinsiplər əsasında qurur. Beynəlxalq hüquqa sadıq subyektlər olaraq biz başqa dövlətlərin daxili işlərinə, o cümlədən də dövlətlərarası münasibətlərə qarışmırıq. Eyni zamanda Azərbaycan BMT Nizamnaməsində ifadə olunan məqsədlərə hörmətini ifadə edərək, habelə beynəlxalq hüququn dövlətlərin əməkdaşlığı prinsipini rəhbər tutaraq, bütün dünya xalqlarının dostluq, sülh və

Moskvada Rusiya-Azərbaycan Ekspert Şurasının dördüncü iclası keçirildi

Moskvada Rusiya-Azərbaycan Ekspert Şurasının növbəti iclası keçirilib. APA xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzindən bildirilib.

"27 noyabr tarixində Moskva şəhərində Rusiya-Azərbaycan Ekspert Şurasının (RAES) IV iclası keçirilib. "Cənubi Qafqazda postmünaqişə inkişafı şəraitində Rusiya ilə Azərbaycan arasında qarşılıqlı əlaqələr" mövzusunda həsr edilmiş tədbir Rusiya Beynəlxalq Məsələlər Şurası və Azərbaycanın Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzinin birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub.

Tədbirin açılışında çıxış edən Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyinin xüsusi tapşırıqlar üzrə səfiri Elşad İskəndərov və Rusiya Federasiyasının Xarici İşlər Nazirliyinin MDB ölkələri Departamentinin direktor müavini Mixail Kaluqin Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinin strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşdığını vurğulayaraq, Cənubi Qafqazda postkonflikt dövründə, xüsusilə də son zamanlar qeyri-regional dövlətlər tərəfindən artan destruktiv müdaxilələrin neytrallaşdırılması ilə bağlı Moskva və Bakının mövqelərini yaxınlığını qeyd etdilər. XİN rəsmiləri şuranın fəaliyyətinin ikitərəfli münasibətlərin möhkəmləndirilməsinə verdiyi töhfəni yüksək qiymətləndirib, gələcək fəaliyyəti ilə bağlı töhfələrini bildiriblər.

Daha sonra çıxış edən RBMS-nin baş direktoru İvan Timofeyev və BMTM-in İdarə Heyətinin sədri Fərid Şəfiyev şuranın yarandığı gündən ötən qısa müddət ərzində nümayiş etdirdiyi ekspert fəaliyyətini yüksək səviyyəsini qeyd etdilər. Onlar iki ölkənin ekspertlərinin birbaşa əlaqələrinin və regionda gedən proseslər haqqında ölkələrinin ictimaiyyətlərinin məlumatlandırılmasının vacibliyini vurğuladılar.

Interaktiv dialoq şəraitində keçən iclasın qapalı sessiyalarında regional təhlükəsizlik problemləri, global çağırışlar fonunda əməkdaşlıq, xüsusilə Cənubi Qafqaz regionunda yeni geopolitik risklərin qarşısının alınması məqsədilə 3+3 formatı çərçivəsində regional əməkdaşlığın gücləndirilməsi müzakirə olundu. Şimal-Cənub İTC, Şərq-Qərb yolu və Zəngəzur dəhlizi kimi regional kommunikasiya məsələləri də tədbirin diqqət mərkəzində idi.

İclasda həmçinin iki ölkə arasında əlaqələrin inkişafına dair müxtəlif aspektlərlə bağlı şuranın praktiki tövsiyələrini əks etdirən kommunike qəbul edilib. Hər iki ölkənin müvafiq dövlət qurumları qarşısından gələn XII Rusiya-Azərbaycan Regionlararası Forumuna təqdim ediləcək sənəddə həmçinin şuranın fəaliyyətinin daimi əsaslarla təşkilini məqsəduyğun hesab edib", - açıqlamada deyilib.

Fikrət Yusifov: "Bu, İrəvana beynəlxalq siyasi müstəvidə heç bir dividend gətirə bilməz"

Bəhruz Məhərrəmov: "Biz Ermənistanla Ərəbistan arasında münasibətlər qurulmasının əleyhinə deyilik"

verib. Bu haqda "Trend" diplomatik mənbəyə istinadən məlumat yayıb. Məlumatla görə, Azərbaycan Səudiyyə Ərəbistanına 30 il ərzində İslam dünyası üçün nümunəvi və ədalətli mövqeyinə görə təşəkkür edib.

Noyabrın 24-də Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan yaxın zamanda Səudiyyə Ərəbistanı ilə diplomatik münasibətlərin qurula biləcəyindən bəhs etmişdi. Həmin gün o, həmçinin Azərbaycanın strateji müttəfiqi Pakistanla da diplomatik əlaqələrin qurulması yönündə işlərin getdiyini söyləyib.

Xatırladaq ki, Pakistan hələ də Ermənistanın müstəqilliyini tanımayan yeganə dövlətdir. 44 günlük müharibədən sonra isə rəsmi İslamabad bəyan edib ki, Azərbaycanla sülh müqaviləsi imzalanmayanadək Ermənistanı tanımayacaq.

Bəs Bakı ilə sülh müqaviləsi olmadan İrəvanın İslam

dövləti yaratmaq istəyənlər indi Ermənistanın bir dövlət kimi dağılması ilə barışmağa məhkum olublar. Bu gün ermənilərin "siyasi filosofları" da Qarabağı tam unudub, vaxtilə bəşir olmuş Ermənistan adlı oyuncaq dövləti necə xilas etməyin yollarını axtarırlar. Bu gün Ermənistanla Qarabağ dəyənlərə Paşinyanın cavabı belədir: "Siz mənə Qarabağ istəyirsiniz, mənə Ermənistanın qalan torpaqlarını necə müdafiə edəcəyim barədə başsındırıram".

İndi Ermənistan hakimiyyəti bu oyuncaq dövləti qorumağın yollarından birini də İslam dünyası ölkələri ilə diplomatik münasibətlər qurmaqda görür. Özünə İslam dövlətləri arasında da "dəstək" axtarır. Ancaq İslam ölkələri ilə qura biləcəyi diplomatik münasibətlər Ermənistanla nə qədər yardım edəcək? Torpaqlarımızın erməni işğalı altında olduğu illərdə Səudiyyə

nımayıb və Azərbaycanla sülh müqaviləsi bağlanmayınca onu tanımayacağını bəyan edib. Pakistan 44 günlük savaşa da Türkiyəmiz kimi sona qədər bizim yanımızda dayandı.

Ermənistanın İslam aləminə daxil olan ölkələrlə diplomatik əlaqələr qurması ona beynəlxalq siyasi müstəvidə heç bir dividend gətirə bilməz. Bu ölkələr Azərbaycanın haqq işini dəstəkləməkdə onsuz da davam edəcəklər. Ermənistan anlamalıdır ki, onun bir dövlət kimi mövcudluğu Azərbaycanın bütün şərtlərini qeyd-şərtsiz qəbul edib, sülh müqaviləsini imzalamaqdan keçir. Bunun alternativ, sadəcə, bir dövlət kimi məhv olmaqdır".

Deputat Bəhruz Məhərrəmov Azərbaycan tərəfin bu münasibətlərin qurulmasının əleyhinə olmadığını söylədi: "Azərbaycan Respublikası başqa dövlətlərlə münasibətlərini hamılıq-

əmin-amanlıq şəraitində yaşaması və bu məqsədlə qarşılıqlı fəaliyyət göstərməsini dəstəkləyir.

Bu mənada, biz Səudiyyə Ərəbistanı ilə Ermənistan arasında diplomatik münasibətləri həmin dövlətlərin daxili işi hesab edirik, Krallığın 30 illik həmrəyliyi yüksək qiymətləndiririk. Lakin hesab edirik ki, İslamın beşiyi olan Səudiyyə Ərəbistanı Ermənistanın İslam dünyasına olan münasibətini Azərbaycan ərazilərinin işğalı dövründə məscidlər, ziyarətgahlar və müsəlman ümmətinin qəbirələrini dağıtması, anti-İslam bəyanatlarının fonunda qiymətləndirməli, qurulan münasibətlər Ermənistanı yeni çirkin anti-İslam niyyətlərindən çəkəndirməlidir. Habelə Ər-Riyad 300 minlik Qərbi Azərbaycan müsəlmanının öz ata-baba yurduna, türk-İslam torpağı olan İrəvan, Zəngəzur və Göyçə başda olmaqla, Qərbi Azərbaycana qayıtma-

sının təmin edilməsi işində mövqeyini aydın ifadə etməli və İrəvanı beynəlxalq hüquqa və hörmətlə yanaşmağa çağırmaqlıdır. Biz Ermənistanla Ərəbistan arasında münasibətlər qurulmasının əleyhinə deyilik, əksinə, biz özümüz Ermənistanla belli şərtlər daxilində, sülh müqaviləsi imza-

lanması və mehriban qonşuluq münasibətlərinin qurulmasını arzu edirik. Lakin bunun üçün İrəvan qonşularına, onların beynəlxalq hüquqla tanınmış haqlarına, suverenlik və ərazi bütövlüyünə hörmətlə yanaşmalıdır".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Məktəblərdən gələn xoşagəlməz xəbərlər - nə baş verir?

DİN məsələyə qarışdı, məlumatların bəziləri təsdiqini tapdı, bəziləri isə...

Son bir neçə gündür ölkənin müxtəlif yerlərində məktəblərin döyülməsi faktları müzakirələrə səbəb olub. Belə ki, bir gün öncə sosial şəbəkələrdə şagirdin məktəbdə ağır xəsarət alması ilə bağlı görüntülər yayılıb. Şagirdin anası Vüsalə Quliyeva məsələ ilə bağlı TV-lərə açıqlamasında çox pis olduğunu, övladının müalicə aldığı bildirib: "Hazırda övladım müalicə altındadır. 7 noyabrdan məlum məsələyə görə övladım dərslərdə iştirak etmir. Ana kimi mənə təsir edən odur ki, ən azı biz yolda gedərkən yıxılan insanı görürüksə, əlindən tutub ona yardım edirik. Bu bizim insanlıq borcumuzdur. Deyirlər, uşaqlar toqquşub. Kamera görüntüsü tələb etmişdim. Müstətiqlə məktəbə baxarkən, akt zalında kameranın olmadığını gördük".

Daha bir insident isə Xaçmazda baş verib. Belə ki, şəhərin 4 saylı tam orta məktəbində bir neçə gün öncə şagirdin regional təhsil idarəsinin müdiri tərəfindən döyülməsi ilə bağlı iddialar yayılıb. Qeyd edilir ki, məktəbin 7-ci sinif şagirdi Nizam Mirzəyev Quba-Xaçmaz Regional elm və təhsil idarəsinin müdiri Rüfət Hacıyev tərəfindən döyülüb. Məlumatla görə, hadisə Rüfət Hacıyev məktəbə yoxlamaya gələrkən baş verib. Regional idarənin Xaçmaz sektorunun müdiri İnqilab Musayev mediaya açıqlamasında bunun böhtan olduğunu bildirib: "Regional idarənin reisi məktəbdə uşaq döyəndir?! Tam böhtandır. İndi uşaq məktəbdə nizam-intizama çəkmək, tənbeh etmək döymək sayılmalıdır?" Hazırda bu məsələ ilə bağlı araşdırma aparılır.

Sabunçu rayonunda isə 7-ci sinif şagirdi həmyaşığına küt alətlə xəsarət yetirib. Hadisə paytaxtın 75 nömrəli tam orta məktəbində qeydə alınıb. 7-ci sinifdə təhsil alan 2 şagird arasında tənəffüs vaxtı mübahisə yaranıb. Mübahisə zamanı şagirdlərdən biri əlindəki naməlum əşya ilə digər məktəblinin qarın nahiyyəsini cızıb. DİN-in Mətbuat Xidmətindən isə bildirilib ki, Sabunçu rayonu ərazisində yerləşən məktəblərin birində şagirdin sinif yoldaşına kəsici alətlə daxilə nüfuz etməyən xəsarət yetirməsi barədə polisə məlumat daxil olub: "Məktəblinin xəsarət alması ilə əlaqədar onun valideyni ilə birlikdə təhqir

yib:

"Bu gün adiçəkən məktəbdə Bakı Şəhər Təhsil İdarəsinin müdiri müavini Xəyalə Əhmədova, psixoloq Səidə xanımın da iştirakı ilə məktəb rəhbəri ilə görüş keçirdik. Hadisə baş verən sinfin rəhbəri müəllimə

masi faktı ilə bağlı zamanında məlumatın verilməməsi və uşağın sonrakı vəziyyəti ilə bağlı maraqlanılmaması olub. Qeyd edim ki, məktəb rəhbərliyi hadisə ilə bağlı gec məlumatlandırıldığını qeyd edib.

Şura sədri olaraq qeyd etməliyəm ki, müəllimə bu hadisədə daha həssas yanaşmalı və uşağın təhlükəsizliyinin təminini əsas hədəf götürməli idi. Eyni zamanda uşağın xəsarət alması ilə bağlı məlumatı texnişianadan rəhbərliyə, valideynə və məktəbdəki tibbi personala bildirməli idi.

Məktəb rəhbəri nüzibati tədbir görərək müəllimə

qat təmin edilərək zəruri istintaq hərəkətlərinin aparılması məqsədilə araşdırma aparılır".

Baş Prokurorluq da Bakıda 2-ci sinif şagirdinin məktəbdə aldığı xəsarətlə bağlı açıqlama yayıb.

Musavat.com daxil olan məlumatda bildirilir ki, paytaxtın Sabunçu rayonunda yerləşən 90 nömrəli tam orta məktəbdə 2-ci sinif şagirdinin xəsarət alması faktı üzrə Sabunçu Rayon Prokurorluğu tərəfindən araşdırma aparılır: "Hadisənin səbəbi və başvermə şəraiti ətraflı araşdırılmaqla nəticəsindən asılı olaraq müvafiq qərarın qəbul olunması təmin ediləcək".

Məsələ ilə bağlı Elm və Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şuranın sədri Günel Səfərova apardığı ilkin kiçik araşdırmanın nəticəsini Sfera.az-la bölüşüb. **G.Səfərovanın sözlərinə görə, müəllim ciddi bir problem olmadığını düşünərək təcili tibbi yardıma müraciət etmə-**

Südabə Şükürova xanım hazırda səhhətində problem (hamilədir və iki ay sonra analıq məzuniyyətinə çıxacaq) yarandığı üçün onunla telefon əlaqəsi yarıda bildik. Müəlliminin qeyd etdiyi əsas məqamlar bunlardır:

"Hadisə 7 noyabr tarixində Zəfər bayramına həsr olunmuş tədbirdən sonra sinif şagirdlərinin zalda şəirlərin deyilməsi və rəqsin edilməsi zamanı baş verib. Uşağın atası uşağın vəziyyəti ilə bağlı məlumatlandırılıb və xəsarətin miqyasının gözlə çox görünmədiyini düşünərək təcili tibbi yardım müraciət etməyib. Uşağı ziyarət etmək istəsə də valideyn bunu qəbul etməyib".

Sədr bildirib ki, müəllimə qarşı inzibati tədbir görüldü və ona töhmət verilib: "Valideynlə dünən və bu gün telefon əlaqəsi yaratdım və Vüsalə xanımın məlumatına əsasən, onun əsas şikayəti məktəb rəhbərliyinin və müəllimin etinasızlığı, uşağın zədə al-

töhmət verib.

İstənilən hadisə zamanı əsas üstünlük uşağın rifahının və onun təhlükəsizliyinin təmini olmalıdır. Bu məqsədlə də ümid edirəm ki, həm uşaq müəssisələri, həm də valideynlər uşaqlara təhlükəsizlik qaydalarını bir daha aşılamalıdır".

G.Səfərova sonda media nümayəndələri və sosial şəbəkə istifadəçilərinə məsələyə həssas yanaşmaları üçün müraciət edib: "Dəyərli media nümayəndələri, ictimai fəallar və sosial şəbəkə istifadəçiləri, Sizin məsələyə həssas yanaşmanız təqdirləyicidir və əminəm ki, məlumatların verilməsində uşaq mənafeyini əsas tutacaqsınız. Nəzərə almalıyıq ki, bu məsələdə yanaşmamız problemin həlli olmalıdır və internet resurslarından istifadə edərkən uşaqlara gələcəkdə yarana biləcək travma və narahatlığa yol açan məqamlardan imtina etməliyik".

Göründüyü kimi, son bir həftə ərzində orta məktəb-

Bakıda güclü külək nəticəsində 3 nəfər xəsarət alıb

Bakıda əsən güclü külək 3 nəfərin xəsarət almasına səbəb olub.

Kliniki Tibbi Mərkəzin (KTM) mətbuat xidmətinin rəhbəri Ruzbeh Məmməd APA-ya açıqlamasında bildirib ki, həmin şəxslər mərkəzə yerləşdirilib.

"Külək onlardan birinin başına yük maşınının arxa qapısını çırpıb, nəticədə alın nahiyyəsinin çapılmış zədəsi, 1 nəfərin başına ağac, digər şəxsin üzərinə isə dəmir parçası düşməsi nəticəsində başın küt travması qeydə alınıb.

Mərkəzə gətirilən hər üç şəxsə ilkin tibbi yardım göstərilib. Birinin xəstəxanada müalicəsi, digər iki şəxsin evə buraxılması nəzərdə tutulub" - məlumatda qeyd edilib.

TƏBİB-dən APA-nın sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, hava şəraiti ilə əlaqədar Respublika Təcili və Təxirəsalınmaz Tibbi Yardım Mərkəzinə heç bir müraciət daxil olmayıb.

lərdən neqativ yüklü xəbərlər alırıq. Təhsil ocaqları az qala kriminal məkana çevrilib. Məktəblərdə niyə nəzarət yoxdur?

Məsələ ilə bağlı təhsil eksperti Kamran Əsədov fikrini belə ifadə edib: "Son iki gündə məktəblərlə bağlı qanqaraldıcı xəbərlər verilir. Xaçmaz rayonunda Regional Təhsil İdarəsinin rəisi Rüfət Hacıyevin 9-cu sinif şagirdini döyməsi xəbəri yayıldı. Əslində isə belə bir şey yox idi. İkincisi, Sabunçu rayonunda 90 nömrəli tam orta məktəbdə ikinci sinif şagirdinin döyülməsi ilə bağlı informasiya idi ki, bu da öz təsdiqini tapmayıb. Məlum olub ki, şagirdlər toqquşub. Xoşagəlməz, bədbəxt hadisədir. Üçüncü, yenə Sabunçu rayonunda şagirdlərdən birinin digərinə kəsici-deşici alətdən istifadə etməklə xəsarət yetirməsidir.

Xaçmaz rayonunda baş vermiş hadisə ilə bağlı RTİ müdiri, ümumiyyətlə, günaahsız idi. Nə uşaq döyülmüşdü, nə də xəsarət var idi. Məktəbi yoxlamağa gədən Rüfət Hacıyev orada saç uzun olan 9-cu sinif şagirdini tərbiyəvi söhbətə cəlb edib və məsələ bitib. Valideynlərinin də heç bir şikayəti yox idi. Əslində mən Rüfət Hacıyevin təhsili və fəaliyyəti ilə bağlı mütəmadi fikir bildirmişəm. Həqiqətən də nə isə pozuntu-

su olsaydı, yazardım. Bu məsələdə günahsızdır.

İkinci məsələ, 90 saylı orta məktəbdə baş verən hadisə isə onu göstərir ki, məktəbdə yaxşı tibbi xidmət yoxdur. Məktəbdə şagirdlərin ilkin tibbi yardım göstərilməsi xidmətində və məsuliyyətli davranış qaydalarına əməl olunmasında qüsurlar var. Əlbəttə ki, şagirdlər qaçır, ani əl-qol hərəkəti edir və bu zaman arzuolunmaz xəsarətlər ola bilər. Təhsil bizim hamımızın işidir, hamımızın həyat və fəaliyyətinə bilavasitə bağlı olan, təsir göstərən sahədir. Əl-ələ verib daha yaxşısını təşkil etməkdə maraqlı olmalıyıq".

Tanınmış pediatrik Vəqif Qarayev də öz sosial media hesabından məsələyə münasibətini bildirib: "Bakı məktəblərinin birində şagird gözündən zədə alıb. Rəsmi münasibət belədir ki, iki uşaq toqquşub və birinin gözü zədələnib. Ola bilərmi? Ola bilər! Amma xalqımız bu vesiyyəyə inanmır. Xaçmazda isə təhsil idarəsinin müdirinin şagirdi döyüldüyü bildirilir, özü də iki dəfə. Bu, qəbul olunmazdır! Məktəbdə uşağa fiziki zorakılıq göstərmək olmaz! Bilirəm, elə uşaqlar var ki, döyülməyi belə də haqq edir, çünki sözlə anlamır. Amma məktəbdə düzgün deyil, valideynlərə söhbət aparılmalıdır".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Məsəvi"

Azərbaycanda mərhumun qəbrini ziyarət edən yaxınlarının başına qəribə olay gəlib. Mərhumun yaxınları onun qəbrinin üzərinə ehsan üçün nəzərdə tutulan azuqəni qoyub. Qəbrin yaxınlığında bu fürsəti gözləyən bir qrup şəxs həmin an ehsana hücum ediblər. Bu an vəfat etmiş yaxınları tərəfindən lentə alınıb.

Qəbir üstünə azuqə qoymaq və ardınca da xoşagəlməz mənzərə. Qeyd edək ki, bu ilk belə hal deyil.

Sosial şəbəkələrdə də bəzən ölənin adamın doğum günü ilə bağlı, hətta tort hazırladırıb qəbri üstündən şəkil paylaşanlar olub, bu görüntülər də xeyli müzakirələrə və tənqidlərə səbəb olub.

Ümumiyyətlə, buna ehtiyac varmı? Belə hərəkətlər dinimizlə, şəriətlə nə dərəcədə uzlaşır? Bu şəkildə ehsanlığın ölüyə, mərhumun ruhuna hər hansı savabı varmı?

Yeri gəlmişkən, Azərbaycanda neçə il əvvəl yas mərasimlərinin dəbdəbəli keçirilməsinə rəsmi qadağa qoyulub. Amma biz insanların bu qadağalara məhəl qoymadığının, yenə də hüsr məclislərində israfçılığa yol verildiyinin şahidi oluruq. Bununla belə, qeyd etmək lazımdır ki, bəzi kəndlərdə ehsan məclisləri qadağan olunub. Məsələn, bir neçə ay öncə Naxçıvan Muxtar Respublikası Şərur rayonu Mahmudkənd kəndinin əhalisinin

Məzar üstünə ehsan qoymaq ənənəsi - İslam deyir ki...

İlahiyyətçilər hesab edir ki, dinimizə aid olmayan bu ənənə kökündən yanlışdır və...

birgə qərarı ilə yas mərasimlərində ehsan verilməsi qadağan edilib. Belə ki, kənd ərazisindəki 3, 7 və 40 mərasimlərində ehsan verilməyəcək. Əvəzində isə başsağlığına gələnlər üçün yalnız çay süfrəsi açılacaq. Həmçinin xüsusi vurğulanı ki, hər hansı kənd sakini bu qaydanı pozarsa, həmin şəxsin keçirdiyi yasda sakinlər iştirak etməyəcək.

Ümumiyyətlə isə Azərbaycanda yas mərasimləri ilə bağlı formalaşan bir sıra adətlər var ki, bunun İslama aidiyyəti yoxdur. İlahiyyətçilər bildirirlər ki, ölənin üçün 3, 5, 7, 40 mərasimlərinin keçirilməsi, ehsan süfrələrinin açılması İslamda yoxdur, bu, sonradan formalaşan ənənələrdir. O zaman məzar kənarına qoyulan yeyəcək-icəçəklər nə dərəcədə doğrudur?

İlahiyyətçi Fərid Abdulla mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, insanı dəfn

etdikdən sonra onun məzarının kənarına azuqələrin qoyulması kökündən yanlışdır: "Bu, Novruz bayramında da özünü qəbəri göstərən, xonça, səməni və sairə qoyurlar. Qəbirüstünə çox adam gəldiyi üçün dilənçilər də orada çox olur. Əslində insan vəfat etdikdən sonra onun adına xeyir əməllər etmək lazımdır, adətən bu ehsan sözü ilə işlənir. Ehsan dedikdə bizim camaat yemək paylamağı düşüncüdür. Ehsan yaxşılıq etmək anlamına gəlir. Bir mərhumun adına yaxşılıq edərsən, xeyirli bir iş görürsən, onun savabı həmin mərhumu getsin. Məzarın yanına yemək qoymaq və bu qəbildən olan hərəkətlər İslam dininin ənənəsi deyil. Biz bunun xoşagəlməz nəticələri də üzülürük. Vəfat edənin yaxınları gedəndən sonra imkansız adamlar toplaşır ora, o yeməyi götürmək uğrunda mübarizə aparırlar. Bu nəyə lazımdır. Xoşagəlməz bir görüntü yaranır. Elə o ehsanı ehtiyacı olanlara et də. Ölənin adından xeyir iş görmək istəyirsənsə, bunu başqa şəkildə edə bilərsən. İllərdir ki, İslama aid olmayan bu ənənəni davam etdirirlər. Bu, tamamilə yanlışdır".

Araşdırmaçı jurnalist, ilahiyyətçi Rəşad Mirhəşimli mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, Azərbaycanda yas mərasimlərindəki ehsan anlayışı artıq uzun illərdir həqiqi mənasından uzaqlaşmış: "Elə buna görə də

yas mərasimlərində və qəbir ziyarətlərində belə bəzi halların yaşanması artıq təəccüblü görünür. Təmtəraqlı qəbir daşları, yas mərasimlərində ehsan adı altında verilən "banketlər" in İslamın təməl prinsipləri ilə heç bir əlaqəsi yoxdur.

Qurani-Kərimdə ehsan anlayışı 70-dən çox ayədə keçir. Bu ayələrin bir qisminə başqalarına yaxşılıq etmək bir qisminə isə gördüyü işi gözəl şəkildə etmək mənasında işlənir. Bütün yaxşılıqlar isə Allahın razılığını almaq üçün edilməlidir. Ehsan kəlməsi ərəb dilindəki "hasənə" kökündən törəyib, bütün gözəllikləri və rəğbət edilən şeyləri ifadə edir. Məzar daşlarının üzərinə səpilən şirniyyatlar, bu ərzaqlar üstündə az qala saçılduğu çıxmaq hansı gö-

zəllikləri ifadə edə bilər?!

İnsanlar dünyasını dəyişmiş yaxınları üçün başqalarının dualarını almaq istəyirlərsə, imkansızlara əl tutsunlar, onlara yardım etsinlər. Təhsil haqqını ödəyib bilməyən bir kasıb tələbənin xərclərinin bir qismini ödəsinlər. Allahın izni ilə bu kimi yaxşılıqlar Yaradanın qatında ehsan olaraq qəbul edilir.

Ümumiyyətlə, qəbir ziyarətləri zamanı məzarlığa ərzaq götürmək ya ibtidai dinlərin ənənələrindən qalıb, ya da xristian düşüncəsinin bir qismini əhatə edir.

Hər bir müsəlman din qardaşına gizli və açıq şəkildə, sevincli və kədərli anlarında malı və canı ilə yardım edərək, onun xidmətinə tələsməlidir. Əgər bir insan yoxsul dursun və yardıma möhtacdır

sa, soruşmadan ehtiyacını ödəməməyə çalışmalıdır. Bütün bunlar dinimizdə ehsan əxlaqının əməlləridir".

R.Mirhəşimli əlavə edib ki, Azərbaycanda yas mərasimlərində ehsan etmək anlayışı bütün müsəlman ölkələrindən də köklü surətdə fərqlənir: "İnsanlar bir şeyi nəzərə almaq istəmirlər ki, bu cür dəbdəbəli yemək süfrələri və israfə yol verilən, dinə uyğun olmayan qəbir daşları, yaxud məzar üzərində qurulmuş abidələr yalnız bu işin ticarətini qurmuş adamlara sərf edir, həmin adamlar bu işlərdən milyonlar qazanır. Elə bu səbəbdəndir ki, mərasim zallarında növbələr yaranır, qəbir yerlərinin də qiyməti durmadan artır".

□ Afaq MİRƏYİQ, "Yeni Müsavat"

Rüşvətə görə həbs edilən 4 vəzifəli şəxs ev dustaqlığına buraxıldı

Rüşvət almaqda təqsirləndirilən 19 vəzifəli şəxsin cinayət işi üzrə növbəti məhkəmə prosesi keçirilib. APA xəbər verir ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Şəlalə Həsənovanın sədrliyi ilə keçirilən iclasda təqsirləndirilən şəxslərin vəkilləri vəsatətlə çıxış edib.

Təqsirləndirilən Əmlak Məsələləri Xidməti Lənkəran ərazi şöbəsinin keçmiş müdiri Pərviz Ələkbərov, Xaçmaz ərazi şöbəsinə rəhbərlik etmiş Aydın Cəfərov, Qazax şöbəsinin müdiri olmuş Ehtiram Eyvazov və Şəki rayon Qoxmuq bələdiyyəsinin keçmiş sədri Etibar Eyvazovun vəkilləri həbs-qətimkan tədbirlərinin həbslə olmayan başqa qətimkan tədbiri ilə əvəz olunması ilə bağlı vəsatət qaldırıb.

Məhkəmə vəsatəti təmin edib, təqsirləndirilən 4 nəfər ev dustaqlığına buraxılıb.

İş üzrə digər təqsirləndirilənlərdən xidmətin sektor müdiri İldırım Məmmədov və xidmətin Şirvan şöbəsinin sabiq müdiri Nazim Səfərov həbsdədir və onların məhkəmə prosesi davam edir.

Digər təqsirləndirilən 13 nəfər barəsində istintaq və məhkəmə dövrü üçün polis nəzarətinə vermə, başqa yərə getməməyə dair iltizam kimi alternativ qətimkan tədbirləri seçilib.

Təqsirləndirilən şəxslər Cinayət Məcəlləsinin 308.2 (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə), 311.3.1, 311.3.2, 311.3.3 (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən təkrarən külli miqdarda rüşvət alma), 312-1 (vəzifəli şəxsin qərarına qanunsuz təsir göstərmə (nüfuz alveri) və digər maddələri ilə ittiham edilir.

"Lisenzialar və icazələr haqqında" Qanuna dəyişikliklər qüvvəyə minib

Prezident İlham Əliyev "Lisenzialar və icazələr haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" Qanunun tətbiqi haqqında Sərəncam imzalayıb.

APA xəbər verir ki, sərəncama əsasən, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin təklifləri nəzərə alınmaqla, Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının "Lisenzialar və icazələr haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 24 oktyabr tarixli 1007-VIQD nömrəli Qanununa uyğunlaşdırılması

ilə bağlı təkliflərini altı ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının

Prezidentinə təqdim etməlidir.

Nazirliyə həmçinin həmin

qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etmək tapşırılıb.

Türkiyə futbol millisinin və "Qalatasaray"ın sabiq baş məşqçisi Fatih Terim Azərbaycan millisinə rəhbərlik edə bilər. Xəbər verilir ki, 70 yaşlı mütəxəssis menecerlər vasitəsilə AFFA-ya təklif olunub. Qurum Terimin namizədliyini nəzərdən keçirir, ancaq qərar verməyə tələsmir. AFFA-nın baş katibi Sərxan Hacıyev daha əvvəl açıqlamasında milliyyə Azərbaycan mentalitetinə uyğun məşqçi götürmək istədiklərini bildirib. AFFA İcraiyyə Komitəsi bu posta namizədlə bağlı qərarı yerli və əcnəbi məşqçilərin siyahısını hazırladıqdan sonra verəcək.

Qeyd edək ki, Terim 2022-ci ilin yanvarından işsizdir. Mütəxəssis 1999/2000 mövsümündə "Qalatasaray"la UEFA Kubokunu qazanıb. O, "sarı-qırmızılar"la 8 dəfə Super Liqada, 3 dəfə Türkiyə kubokunda, 4 dəfə də Türkiyə Superkubokunda qalib olub. 1993-1996, 2005-2009 və 2013-2017-ci illərdə ölkəsinin millisinə rəhbərlik edən Fatih Terim İtaliyada "Milan" və "Fiorentina"da da işləyib. Bəs idman ictimaiyyəti bu xüsusda nə düşünür, Terim gəlsin-gəlməsin? (O halda o, ilk türkiyəli baş məşqçimiz olacaq). Gec deyilmi? Yeni yaşı...

"Səbəyel" futbol klubunun baş məşqçisi Şahin Diniyev yaş məsələsini problem görmür: "Çox maraqlı bir təklifdir. Türkiyə Azərbaycan qardaş bir dövlətdir. Mentalitet, dil, düşüncə baxımından çox oxşardırlar. Baş məşqçi postuna kimin gəlməsindən asılı olmayaraq, xeyirli olsun. Əsas millimizə düşərlə olsun. Yaş məsələsinə gəlincə, deyə bilərəm ki, məşqçi nə qədər yaşlı olsa, bir o qədər təcrübəli olar. Bizim təcrübəli məşqçilərə ehtiyacımız çox böyükdür. O sarıdan yaş problem deyil. Sadəcə, istəklər planlarla üst-üstə düşsün".

İdman mütəxəssisi Kənan Məstəliyev bu gəlişin reallaşması ilə ümumiyyətlə, razı deyil: "Azərbaycan milli komandasına əcnəbi, xüsusilə Türkiyədən məşqçi lazım deyil. Bəli, türkiyəlilər qardaşımız, ən yaxınlarımızdır, ancaq yenə də futbolumuz üçün əcnəbidirlər. Düzdür, xarici mütəxəssis gətirilsə də, bunun bir ziyanı olmaz. Amma Terim kimisi yox. Əvvəla, onun milli komandadakı fəaliyyətini birmənalı uğurlu saymaq olmaz. Bəli, Türkiyə yığmasının Avropa Çempionatının 2008-ci ildə keçirilən final mərhələsindəki əfsanəvi çıxışı hamımızın yadındadır. Ancaq ondan sonrakı proseslər, belə demək olarsa, "işləri korladı". Terimin dövründə düşərgədə böyük mükafat qalmaqalı yaşandı, onun özü adi kababçı ilə dava eləməsi, onu vurmağı ilə məşğuldu. O, dahi biridir, amma dövrü keçib. Bizə milli komandada problem lazım deyil. Üzrlü saysın, am-

Fatih Terim Azərbaycan millisinə baş məşqçi gəlsə...

Şahin Diniyev: "Məşqçi nə qədər yaşlı olsa, bir o qədər təcrübəli olar"

Kənan Məstəliyev: "Belə imici olan adamla hazırda bizim uzun yola çıxmağımız böyük səhv olardı"

Natiq Muxtarlı: "Fatih Terim karyerasını bitirib nəvələri ilə oynayan yaşdadır"

Elçin Cəlilov: "Yerli məşqçi potensialımızdan yararlanmaq daha məntiqli olar"

korupsionerlər görmək istəmir. Futbolumuzun beləsi oradadır - AFFA-da..."

Futbolpress.az saytının baş redaktoru Elçin Cəlilov isə birmənalı şəkildə yerli məşqçinin millimizə rəhbərliyə gətirilməsinin tərəfdarıdır: "Terim yox, ümumiyyətlə, türkiyəli məşqçiləri millimiz üçün uyğun hesab etmirəm. Düzdür, emosionalıq baxımından uyğunluq, faydalılıq ola bilər, ancaq bizə indiki etapda məşhur ad yox, milli komadalar üçün uğurlu sistem formalaşdıracaq mütəxəssis lazımdır. Hələlik yerli məşqçi potensialımızdan yararlanmaq daha məntiqli olar".

□ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

ma qalmaqla yaratma ehtimalı olan qoca birini təzəlikcə yola salmışıq, yenə eyni işə qol qoymayaq. Fatih Terimə sayğımız böyükdür, bura gəlib onu xərcləməsin. Həm də o burada uzun müddət qalmaqda, layihəni yarımcı qoyub gedə bilər. Məsələn, "Qalatasaray"dan çağırırsalar. Əminəm ki, ilk belə çağırışda bir yolunu tapıb Vətəninə qayıdacaq. Ona görə də risk etməyə. Əslində bu xüsusiyyət bütün türkiyəli məşqçilərə aiddir. Onların hər biri ölkəsindəki təklifi bizim həтта millimizdən üstün tutur, tutacaqlar da. Üstəlik, heç bir türkiyəli mütəxəssisin öz ölkəsindən kənarda uğur qazanmadığını da qeyd etmək lazımdır. Onlar çox bacarıqlı olsaydılar, Avropadan ciddi təklifləri olardı. Xaricdən gələcək məşqçi müasir futbolu bilən, mentalitetimizə bələd, futbolumuzu qısa zamanda mənimşəyib nəticə çıxaracaq biri olmalıdır. Çempionatımızda belə biri var - Murad Musayev. Xarici olacağına, o olsun".

K.Məstəliyev bir vacib məsələyə də toxundu: "Fatih Terimin hazırda "Fon qalmaqalı"nın əsas iştirakçısı olduğunu da unutmayaq. Ölkəsi hazırda bu hadisə ilə çalxalanır, Arda Turan, Muslera kimi ulduzlar da elə onun tövsiyəsi ilə bu "iş"ə qol qoyublar. Aləm əməllicə dəyib bir-birinə. Belə imici olan adamla hazırda bizim uzun yola çıxmağımız böyük səhv olardı".

Tanınmış idman yazarı Natiq Muxtarlı türkiyəli çalışdırıcının Azərbaycanda uğur qazanmaq şanslarını sıfır sayır: "Canni de Byazi-

nin getdiyi bir həftə deyil, artıq Azərbaycan yığmasının baş məşqçi postuna namizədlərlə bağlı "oyun" başlayıb. AFFA rəhbərlərinə yaxın menecerlər artıq iş başındadırlar, müxtəlif mütəxəssisləri təqdim edirlər. Onlardan biri də Fatih Terimdir. Amma Azərbaycan ictimaiyyəti "yığmanın baş məşqçisi kim olsun" məsələsini müzakirə etməməlidir. Hədəf "yubanmadan uşaq futbolumda islahata başlamaq, infrastruktur qurmaq" olmalıdır. Ancaq görünür, AFFA rəhbərliyinin belə bir niyyəti yoxdur. Heç ictimaiyyət də bu məsələdə maraqlı deyil. Çoxları elə bilir ki, baş məşqçi dəyişikliyi ilə millidə nəticə olacaq. Qətiyyətlə belə deyil. Bu kadrlarla - futbolçularla nəticə əldə etmək mümkün deyil. Yığmanın nəticəsi o vaxt olacaq ki, milliyyə dəvət alan futbolçular Avropada oynasınlar. Bizim futbolçular nəinki Avropada, heç Rusiya və Türkiyə çempionatlarında da oynamırlar. Biz əvvəlcə Avropada oynaya biləcək futbolçular yetişdirməli, sonra məşqçi axtarmalıyıq. Üzeyir Hacıbəylinin məşhur felyetonu yada düşür: Müsəlmanlar eşidirlər ki, əcnəbilər fil düzəldirlər. Deyirlər ki, biz də düzəldək. Onu da hazırlaya bilməyiblər və beləcə, axırda siçan hazırlamağa başlayırlar. Siçan da hazır olanda bir pişik gəlib onu yeyir. İndi biz hələ siçan hazırlaya bilməmişik, amma deyirik ki, hansısa məşhur mütəxəssis gəlib

Azərbaycan yığmasını böyük turnirlərin final mərhələsinə çıxarsın. Olmur futbolda belə şey. Futbol utopiya, xəyal deyil, peşəkar idarəçilikdir. Fatih Terim karyerasını bitirib nəvələri ilə oynayan yaşdadır. O, Azərbaycana havayı gəlməyəcək, inanın, Berti Foqtsdan da çox məvəcib tələb edəcək. Özü ilə də 5-6 nəfər gətirəcək. Onlar da yüksək məvəcib alacaqlar. 2-3 il ərzində türkiyəli mütəxəssislər də Azərbaycandan 10-15 milyon dollar çıxaraçaqlar, amma nəticə olmayacaq. Uşaq futbolumda infrastruktur qurulmayacaq, yenə də köhnə hamam, köhnə tas olacaq. Futbolumuzun problemi məşqçilər deyil. Futbolumuzun problemi odur ki, bizdə futbolçu yoxdur. Bizdə ona görə futbolçu yoxdur ki, biz futbolçu yetişdirmirik, bu işlə məşğul oluruq. Ya bu realığı qəbul edəcəyik, işə başlayacağıq, ya da futbolun durumu elə həmişə belə olacaq. Xalqın sərvəti talanacaq, qazanan isə bir-iki "istedadlı dələduz" olacaq. AFFA rəhbərliyi Azərbaycan futbolumda növbəti "oyun"u başlayır. Bu dəfə cəmiyyəti "türk mütəxəssisi"lə ovsunlamaq istəyirlər. Buna imkan vermək olmaz, Fatih Terim Azərbaycan futboluma zərər qədər də töhfə verə bilməz. Bu birmənalıdır. Azərbaycan yığmasına məşqçi axtarılmamalıdır. Yerli məşqçilərdən birinə tapşırılmalıdır yığma, əcnəbilər üçün ayrılmış vəsait isə infrastrukturun qurulmasına yönəlməlidir. Hər şey bu qədər sadədir. Amma bu sadə həqiqəti AFFA-dakı

Xəzərin səviyyəsinin azalması limanların işinə mənfi təsir göstərəcək

Xəzər dənizinin səviyyəsində azalma tendensiyası 2023-cü ildən sonra da davam edərsə, limanların istehsalat gücləri təhlükə altına düşəcək, xüsusilə də bu, Aktau və Ələt limanlarına aiddir.

Bu barədə "APA-Economics" Dünya Bankının xüsusi hesabatına istinadən xəbər verir.

"Son onilliklərdə bir çox ekspertlər Xəzər dənizinin səviyyəsinin dəyişməsinə proqnozlaşdırmağa çalışsalar da, onların ekseriyəti uğursuzluğa düşüb", - hesabatda qeyd olunub.

Bildirilib ki, hazırda dəniz səviyyəsi xüsusilə aşağıdır ki, bu da limana yaxınlaşmalarda naviqasiya və yanalma körpülərində gəmilərin istismarı ilə bağlı problemlərin artmasına səbəb olur.

"Xəzərdə bir çox gəmilər artıq tam gücü ilə işləyə bilmir. Bu azalma tendensiyası 2023-cü ildən sonra da davam edərsə, bu, xüsusilə Aktau və Bakı-Ələt limanlarının aşırma imkanlarına xələl yetirəcək və onları risk altında qoyacaq", - hesabatda vurğulanır.

Sənəddə qeyd olunur ki, bu kontekstdə Dünya Bankı 2023-cü ildə Xəzər dənizinin səviyyəsinin proqnozlaşdırılmasına yeni yanaşmanın, təsirə məruz qalmış limanlar üçün yeni dərinləşdirmə strategiyalarının, eləcə də təsirlərin azaldılması tədbirlərinin təklif edilməsinə yönəlmiş bir sıra tədqiqatlara başlayıb.

Dünya Bankının tədqiqatları çərçivəsində ilk nəticələr 2024-cü ilin ortalarında əldə olunacaq və 2025-ci ilin əvvəlində başa çatacaq.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 213 (8349) 28 noyabr 2023

Çində ucsuz-bucaqsız “velosiped qəbiristanlığı” yaranıb

Çində velosiped icarəsi çox populyardır. Lakin bir-biri ilə kəskin rəqabət aparan şirkətlər küçələrdə həddindən artıq “iki-təkərli araba” yerləşdiriblər. Zaman keçdikcə, insanların bu qədər velosipedə ehtiyacı olmadığı üzə çıxıb. Nəticədə nəhəng “qəbiristanlıq”lara çevrilən velosiped zibilxanaları yaranıb. Görüntülər sosial şəbəkələrdə yayılıb. Təəccüblüdür ki, buradakı velosipedlərin əksəriyyəti tamamilə yenidir.

Qaynar su ilə yuyunanların nəzərinə

Buxar duşlarına üstünlük verirsinizsə, bu, ümumi sağlamlığınıza yaxşı təsir etməyə bilər. Yüksək temperaturda məruz qalma təkcə dərinizə deyil, saçınıza və immunitet sisteminə də mənfi təsir edir. Payız və qış aylarında isti duş qızınmaq üçün əla bir yol kimi görünə bilər, amma bu, sağlamlığınız üçün təhlükə mənbəyidir. Doktor Mahyar Mad-dahali xəbərdarlıq edir ki, həddindən artıq isti su dərinin qurumasına səbəb olur. Dəridə onu nəmləndirən müəyyən miqdarda təbii yağlar var və isti su bu faydalı yağların çoxunu məhv edir. Bundan əlavə, yüksək temperatur dərinin altındakı qan damarlarının genişlənməsi nəticəsində dərinin qıcıqlanmasına və qızarmasına gətirib çıxarır.

Yüksək su temperaturunun saçınıza zərər verə biləcəyini də xatırlamağa dəyər. Bəzi insanlar üçün uzun müddət isti suya məruz qalma qan təzyiqinin aşağı düşməsinə və nəticədə huşunu itirməklə nəticələnir.

Nəhayət, qərribə görünse də, isti duşlar immun sisteminə mənfi təsir göstərə bilər. Odur ki, payız soyuqluğundan qaçmağa çalışırınsınızsa, suyun temperaturunun 36-40 dərəcə Selsidən çox olmasına diqqət etməlisiniz.

Həkim yod çatışmazlığının əsas əlamətlərini açıqladı

Rusiyalı həkim-kardioloq Anna Çuqunnikova yod çatışmazlığının əsas əlamətlərini açıqlayıb.

O bildirib ki, orqanizmdə yod çatışmazlığının əsas göstəricilərindən biri zobun əmələ gəlməsi - qalxanabənzer vəzin böyüməsidir.

“Əksər hallarda yüngül və orta dərəcəli yod çatışmazlığı şər-itində patoloji zob görünməz şəkildə əmələ gəlir və kiçik ölçülü olur. Şiddətli yod çatışmazlığı şər-itində isə zob nəhəng ölçülərə çatır, udma və tənəffüs çətinliyi, boyun nahiyyəsində narahatlıq, səsdə dəyişikliklə müşayiət olunur”, - həkim qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, uzunmüddətli yod çatışmazlığı tiroid hormonlarının istehsalının pozulması nəticəsində yaranan patoloji

kildə əmələ gəlir və kiçik ölçülü olur. Şiddətli yod çatışmazlığı şər-itində isə zob nəhəng ölçülərə çatır, udma və tənəffüs çətinliyi, boyun nahiyyəsində narahatlıq, səsdə dəyişikliklə müşayiət olunur”, - həkim qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, uzunmüddətli yod çatışmazlığı tiroid hormonlarının istehsalının pozulması nəticəsində yaranan patoloji

Rusiyada 280 kilo çəkisi olan kişi öldü

Rusiyanın Tümen vilayətinin Armizonskoye kəndində 280 kiloqram çəkiddə olan Leonid Andreyev ürək tutmasından dünyasını dəyişib. Son beş ildə o, fərdi evdə yaşayıb və müstəqil hərəkət edə bilmədiyi üçün demək olar ki, heç hara çıxmayıb. Uşaqlıqda Andreyev piylənmədən əziyyət çəkməyib, lakin orduda xidmət etdikdən sonra bir neçə ay ərzində çəkisi çox qısa müddətdə 40 kiloqram artıb və sonradan oturaq həyat tərzini keçirib.

Həkimlər kişiye metabolik pozğunluq diaqnozu qoysalar da, müalicə təyin etməyiblər. O, beş il əvvəl işini tərk edib və o vaxtdan təkbaşına həyatı başlayıb. Qeyd edək ki, Andreyevin əlillik üçün müraciət etmək cəhdləri də uğursuz olub. Həmçinin o, dərhlərle tibbi yardım almağa çalışıb, lakin həkimlər ağır çəkisi səbəbindən onu xəstəxanaya yerləşdirə bil-

məyiblər və sadəcə, müalicə təyin etdikdən sonra gediblər.

“Leonid, səni tanıyanlar, əzizlərin və yaxınların üçün sən bizim qəlbimizdə yaşayırsan. Səni unutmayaçağıq. Sən mehriban və xeyirxah insan idin, həyat uğrunda sona qədər mübarizə apardın”, - deyən onun tanıdığı Davran Cumayev öz sosial şəbəkə hesabında yazıb.

giyalının inkişafına gətirib çıxarır və sinir sisteminin funksiyalarının azalması, daimi yorğunluq hissi, yuxulu olma, yaddaşın, performansın və diqqətin azalması ilə nəticələnir.

Yod çatışmazlığı həmçinin züləllərin, yağların və karbohidratların mübadiləsinin pozulmasına, ürək-damar sisteminin fəaliyyətinin pozulmasına (ürək döyüntülərinin artması və ya ləngiməsi, ürəyin işində fasilələrə, qan təzyiqinin dəyişməsinə, təngnəfəsliyə), reproduktiv disfunksiya, o cümlədən menstrual pozuntulara və hətta sonsuzluğa səbəb olur.

Həkim izah edib ki, hamilə qadınlar üçün yod səviyyəsinə nəzarət etmək xüsusilə vacibdir, çünki bu, təkcə onun sağlamlığına deyil, həm də gələcək uşağın inkişafına təsir göstərir.

Əllərin əsməsi bu xəstəliklərdən ola bilər

Əgər əllərdə artıq əsmə başlayıbsa və bu, daimi xarakter alıbsa, o zaman nevroloqla yanaşı, endokrinoloqla da müraciət etmək lazımdır. Nevroloq Yelena Belenko əsmənin bilmədiyimiz səbəblərini açıqlayıb. “İlk növbədə xəstədə birinci dərəcəli nevroloji patologiyalar - parkinson, dağıntıq skleroz, beyin və onurğa xəstəlikləri yoxlanmalıdır. Ağır xəstəlik zamanı simptom təkcə əl əsməsi olmur. Gözə çarpan əsmə bədən digər nahiyyələrində də ola bilər, xəstədə təşviş, depressiya yarana bilər. Daha sonra digər pozulmalara baxılır: qaraciyər, qan və qalxanvari vəzi. Çünki əllərin əsməsinə bu 2 orqan da səbəb ola bilər.

Əllərin əsməsinin bir səbəbi də periferik sinir sisteminin zədələnməsidir. Endokrin patologiyalar və zərərçəkən də nəzərə alınmalıdır. Ona görə də bir neçə həkimdə müayinə olmaq lazımdır”, - həkim qeyd edib.

Bunları bilirsinizmi?

- Cırcırma cəmi 24 saat yaşayır.
- İlbiz 3 ilə qədər yata bilər.
- Pişiyin hər qulağında 32 əzələ var.
- Dəvəquşunun gözü beynindən daha böyükdür.
- Qayçıni Leonarda Da Vinçi icad edib.
- Kəpənəklərin dad reseptorları ayaqlarında olur.
- Dünyada toyuqların sayı insanların sayından çoxdur.
- Hər 2 həftədən bir mədəmiz yeni daxili təbəqə yaradır, yoxsa o özü özünü həzm edir.
- Qadınlar gözlərini kişilərdən iki dəfə çox qırırlar.
- Dolları 293 üsulla xırdalamaq olar
- Anadan olandan öləne qədər gözümüz eyni ölçüdə qalır, qulaqlarımız və burnumuz isə həmişə böyüyür.
- Pişiklər 100-dən çox, itlər isə cəmi 10 səs çıxarırlar.
- Tədqiqatçı radiolokator borusunun yanında ke-çərkən cibində olan şokoladların əriməsindən sonra mikrodalğalı sobanı icad edib.

Manikür psixi sağlamlığınıza necə təsir edir?

Əhval-ruhiyyəimizi yüksəltmək və dincəlmək üçün fərqli yollar axtararkən müxtəlif üsullara müraciət edirik. Yaponiyalı tədqiqatçılar bunun bir yolunun dırnaq salonuna getmək və dırnaq ustası ilə danışmaq olduğunu aşkar ediblər.

Milli.Az lent.az-a istinadən bildirir ki, manikür təkcə estetik deyil, həm də psixoloji məsələdir.

Tədqiqatların nəticələrinə görə, manikür qadınların psixi vəziyyətinə müsbət təsir göstərir, onlara müsbət emosiyalar və güc artımı gətirir, həmçinin istirahət və sakitliyi təşviq edir.

Öyrənmək

Fərqli yaş və sosial statusa malik 500 yapon qadının iştirak etdiyi “Frontiers in Psychology” jurnalında dərc olunan araşdırmada alimlər gözəllik salonuna getməyin açıq-aşkar müsbət təsir göstərdiyini müəyyən ediblər. Qadınlar, emosiyalarını və vəziyyətini miqyasda qiymətləndirərək, müsbət emosiyaların artımını, daxili güc və sakitlik hissini qeyd ediblər.

Nəticə, yoxsa prosesin özü?

Məlum olub ki, yalnız gözəl dırnaqlar şəklində manikürün nəticəsi deyil, həm də prosesin özü, yeni manikür ustası ilə ünsiyyət mühüm rol oynayır. Söhbətin dərin və səmimi deyil, yüngül və təsadüfi olması vacibdir. Məhz bu ünsiyyət formatı qadınlara gərginliyi aradan qaldırmağa, rahatlamağa və müsbət yük almağa kömək edir.

Sağlamlıq üçün manikür

Bu tədqiqat nəticələri manikürün psixi sağlamlığa təsirini başa düşmək üçün yeni bir perspektiv təqdim edir. İndi əminliklə deyə bilərik ki, manikür salonuna getmək təkcə dırnaqlarınızın gözəlliyinə diqqət yetirməyə deyil, həm də psixi vəziyyətinizi yaxşılaşdırmağa kömək edir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

“Yeni Məşavət”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, “Azərbaycan” nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ
Sifariş: 3154
Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500